

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra krizového řízení

Potravinová bezpečnost v České republice

Bakalářská práce

Food security in the Czech republic

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Ing. Mgr. Leona LOUFGKOVÁ

AUTOR PRÁCE
Daniel SKLENÁŘ

PRAHA
2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 6. 3. 2024

Daniel SKLENÁŘ

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval Ing. Mgr. Leoně Loufkové, vedoucí mé bakalářské práce, za odborné vedení, vstřícnost, rady a poskytnutý čas, který mi věnovala při tvorbě této práce.

Anotace

Práce se zabývá problematikou potravinové bezpečnosti v ČR a to převážně přípravě a procesy, díky kterým se potraviny dostanou na potřebná místa v době krizových situací. První část práce je věnována Správě státních hmotných rezerv a použití státních hmotných rezerv, s důrazem na oblast potravinové bezpečnosti ČR. Druhá část práce se zabývá informačními systémy pro podporu veřejné správy, konkrétně informačním systémem Argis, Krizkom, Kiskan a Krizdata, které jsou nezbytné k efektivnímu zajištění nezbytných dodávek potravin. Teoretická část je ukončena kapitolou potravinových bank. Poslední, praktická část, se zabývá vytvořením plánu nezbytných dodávek pro území Prahy 4 a na to navazující návrh vlastních potravinových zásob domácností, jako možné opatření ke zlepšení potravinové bezpečnosti ČR.

Klíčová slova

Potravinová bezpečnost * Správa státních hmotných rezerv * Plán nezbytných dodávek * informační systém Argis * informační systém Krizkom * Potravinová banka

Annotation

This Thesis deals with the issue of food security in the Czech Republic, mainly with the preparation and processes ensuring the distribution of food to critical locations in times of crisis. The first part of the Thesis is devoted to the Administration of State Material Reserves, with a focus on food security in the Czech Republic. The second part of the Thesis deals with information systems to support public administration, specifically the Argis, Krizkom, Kiskan and Krizdata information systems, which are essential for efficient food supply. The theoretical part ends with a chapter on food banks. The final, practical part of the Thesis focuses on creating a plan of essential supplies for the territory of Prague 4, followed by a proposal of household food reserves as a possible measure to improve food security in Czech Republic.

Key words

Food security * Administration of State Material Reserves * Plan of necessary supplies * information system Argis * information system Krizkom * Food bank

Obsah

Úvod.....	8
1 Základní pojmy.....	9
2 Správa státních hmotných rezerv.....	12
2.1 Působnost Správy státních hmotných rezerv	12
2.2 Správa státních hmotných rezerv a potravinová bezpečnost.....	13
2.3 Systém použití státních hmotných rezerv.....	15
2.3.1 Hmotné rezervy	15
2.3.2 Pohotovostní zásoby	17
2.3.3 Mobilizační rezervy.....	18
2.3.4 Zásoby pro humanitární pomoc.....	18
3 Informační systémy pro podporu hospodářských opatření pro krizové stavy	20
3.1 Informační systém Argis.....	22
3.1.1 Modul nouzového hospodářství.....	23
3.1.2 Počátky a vývoj informačního systému Argis	25
3.2 Informační systém Krizkom.....	26
3.2.1 Počátky a vývoj informačního systému Krizkom.....	29
3.3 Aplikační software krizových dat Krizdata	29
3.4 Informační systém Kiskan	30
3.4.1 Počátky a vývoj informačního systému Kiskan	30
4 Potravinové banky	32
4.1 Jak fungují potravinové banky?.....	32
4.2 Historie potravinových bank.....	33
4.3 Stanovy Evropské federace potravinových bank	33
4.4 Projekty potravinových bank	34

5	Návrh plánu nezbytných dodávek pro území Prahy 4	37
5.1	Analýza území městské části Praha 4	37
5.2	Způsob zajištění dodávek potravin.....	38
5.3	Druh a množství potravin	40
6	Příprava na krizové situace a nedostatek potravin.....	41
6.1	Návrh vlastní potravinové zásoby	47
	Závěr.....	53
	Seznam použité literatury.....	55
	Seznam obrázků a tabulek.....	59
	Seznam zkratk	60

Úvod

Většina z nás bere potraviny a pitnou vodu jako samozřejmost a přitom patří mezi základní potřeby pro život. V dnešní době jsme zvyklí chodit nakupovat do supermarketů, ale co bychom dělali, kdyby tu tato možnost nebyla? Délka přežití se u každého člověka liší, záleží na predispozicích jednotlivce i okolních podmínkách. Bez vody by průměrný člověk vydržel maximálně 4 dny, bez potravin přežije sice podstatně déle, zhruba kolem jednoho měsíce (záleží na tukových zásobách a dalších faktorech), ovšem při soustavném nedostatku vody i potravin postupně začínají selhávat orgány a čím déle stav trvá, tím je poškození větší¹. I přesto, že by člověk chvíli bez jídla a vody přežil, rozhodně by nemohl normálně fungovat. Těžko si představit někoho, kdo by zvládl vykonávat práci nebo se učit, pokud by celý den neměl nic k jídlu ani k pití.

Potravinová bezpečnost je tématem, kterému v současné době není věnována přílišná pozornost, na rozdíl třeba od ropné bezpečnosti. Potravin je v současné době dostatek a potravinová bezpečnost se stává tématem, nad kterým by leckdo mohl mávnout rukou. Je v celku logické, že se nikdo moc nechce zabývat problémy, které tu zatím nejsou a snad se i zdají nepravděpodobné a ještě ke všemu jejich řešení stojí peníze. Nikdo se tím nebude chtít zabývat až do doby, kdy tento problém skutečně nastane a potravin bude nedostatek, jenže to už bude pozdě. Ať chceme nebo ne, potraviny jsou základní surovinou a jejich nedostatek způsobí veliké problémy, nastane panika a pokud bude situace vážná, může se zhroutit i celý systém naší společnosti. Je nutné, abychom si byli vědomi této hrozby a snažili se na ni být maximálně připraveni.

Cílem mé práce bude analyzovat přípravu a procesy, jakými je potravinová bezpečnost v ČR zajišťována, jejich zhodnocení a v případě nedostačujících opatření vymyslet svá vlastní, nebo navrhnout jejich vylepšení.

¹ PRIMA ZOOM. *Jak dlouho vydrží lidské tělo bez jídla, vody a spánku?* [online]. [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://zoom.iprima.cz/zajimavosti/preziti-cloveka-bez-jidla-vody-spanku>

1 Základní pojmy

Potravinová bezpečnost

Potravinová bezpečnost je zajištěna tehdy, pokud mají všichni lidé za všech okolností přístup k dostatečnému množství bezpečných a výživných potravin, které odpovídají jejich stravovacím potřebám a stravovacím preferencím pro aktivní a zdravý život.²

Krizový stav

Stav, který vyhláší hejtman, nebo primátor hl. města Prahy (pro stav nebezpečí), vláda (pro nouzový stav), Parlament na návrh vlády (pro stav ohrožení státu), Parlament (pro válečný stav) v případě hrozby nebo vzniku krizové situace.³

Mimořádná událost

Škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek, nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.⁴

Krizové situace

Krizovou situací je mimořádná událost podle zákona o IZS, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav, nebo stav ohrožení státu.⁵

Krizový plán

Krizový plán je základním plánovacím dokumentem obsahující souhrn opatření a postupů k řešení krizových situací. Účelem je zajistit připravenost a řešení krizových situací pro orgány krizového řízení a další dotčené subjekty.⁶

² THE WORLD BANK. *What is food security* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/brief/food-security-update/what-is-food-security>

³ MVČR. *Krizový stav* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/krizovy-stav.aspx>

⁴ § 2 písm. b) z.č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

⁵ § 2 písm. b) z.č. 240/2000 Sb., zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

Systém nouzového hospodářství

Systém nouzového hospodářství zabezpečuje, aby nezbytné dodávky probíhaly způsobem obvyklým mimo krizové stavy.⁷

Systém hospodářské mobilizace

Systémem hospodářské mobilizace se rozumí organizační, personální a jiná opatření ústředních správních úřadů pro zabezpečení mobilizační dodávky.⁸

Nezbytná dodávka

Nezbytná dodávka výrobků, prací a služeb, která je určena pro uspokojení základních životních potřeb obyvatelstva, pro podporu ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, hasičských záchranných sborů a havarijních služeb a pro podporu výkonu státní správy, bez níž nelze zajistit překonání krizových stavů.⁹

Mobilizační dodávka

Mobilizační dodávka je nezbytnou dodávkou pro potřeby ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů za stavu ohrožení státu a válečného stavu, v systému hospodářské mobilizace.¹⁰

Věcný zdroj

Věcnými zdroji se rozumí:

- věcné prostředky podle krizového zákona, tj. movitá a nemovitá věc a poskytovaná služba¹¹

⁶ HZS ČR. *Výchova a vzdělávání obyvatelstva* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/nejcastejsi-otazky.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

⁷ HRAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 47. ISBN 978-80-7251-450-2.

⁸ HRAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 48. ISBN 978-80-7251-450-2.

⁹ MVČR. *Nezbytná dodávka* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/nezbytna-dodavka.aspx>

¹⁰ HRAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 48. ISBN 978-80-7251-450-2.

¹¹ § 2 písm. f) z.č. 240/2000 Sb., zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

- nezbytné dodávky podle zákona 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících předpisů
- státní hmotné rezervy, tj. pohotovostní zásoby, zásoby pro humanitární pomoc, státní hmotné rezervy a mobilizační rezervy¹²

Civilní zdroje

Část věcných zdrojů k zajišťování bezpečnosti České republiky jako materiální zásoby v majetku státu, materiální zdroje, výrobky, služby a práce právnických a podnikajících fyzických osob k zajištění nezbytných dodávek potřebných pro řešení krizových situací. Jejich použití se plánuje a realizuje v rámci systému hospodářských opatření pro krizové stavy.¹³

¹² Zdroj: Metodika pro vyžadování věcných zdrojů

¹³ MVČR. *Civilní zdroje* [online]. [cit. 2024-01-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/civilni-zdroje.aspx>

2 Správa státních hmotných rezerv

Správa státních hmotných rezerv je ústředním orgánem státní správy v oblastech hospodářských opatření pro krizové stavy a státních hmotných rezerv. Správa státních hmotných rezerv byla zřízena zákonem č. 2/1969 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů¹⁴.

V čele Správy státních hmotných rezerv stojí předseda, kterého jmenuje a odvolává vláda, jeho výběr, jmenování a odvolání se řídí zákonem o státní službě¹⁵. Správu státních hmotných rezerv tvoří ústředí se sídlem v Praze a účelové organizační jednotky¹⁶. Zásady činnosti a organizace Správy státních hmotných rezerv upravuje Statut Správy státních hmotných rezerv schválený usnesením vlády ze dne 3. prosince 2001 č. 1293¹⁷.

2.1 Působnost Správy státních hmotných rezerv

Působnost Správy státních hmotných rezerv je určena zejména zákonem č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů. Správa státních hmotných rezerv zabezpečuje financování hospodářských opatření pro krizové stavy a financování, obměnu, záměnu, zápůjčku, uvolnění, nájem, prodej, skladování, ochraňování a kontrolu státních hmotných rezerv a podle požadavků krizových plánů i jejich pořizování. Správa státních hmotných rezerv plní další úkoly stanovené zákonem č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). Tyto činnosti zajišťuje v součinnosti s ostatními ústředními orgány státní správy¹⁸. Správa státních hmotných rezerv ve spolupráci se Státním zemědělským intervenčním fondem koordinuje objemy a termíny zásob zemědělských výrobků a potravin do hmotných rezerv a jejich uvolňování pro tuzemský trh i případný vývoz. Správa

¹⁴ SSHR. *Působnost SSHR* [online]. [cit. 2023-12-03]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/onas/pusobnost-sshr/>

¹⁵ § 1 odst. 3 zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv

¹⁶ § 2 zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv

¹⁷ SSHR. *Působnost SSHR* [online]. [cit. 2023-12-03]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/onas/pusobnost-sshr/>

¹⁸ § 3 zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv

státních hmotných rezerv také provádí kontrolu kvality a množství státních hmotných rezerv¹⁹.

2.2 Správa státních hmotných rezerv a potravinová bezpečnost

Správa státních hmotných rezerv musí být připravena pro případ krize i z hlediska potravin, kdy není čas shánět tuny potravin po supermarketech. Momentálně má Správa státních hmotných rezerv zajištěné potraviny na 1,3 dne fungování státu, jedná se o 13 milionů porcí. Skladuje především maso, konzervy, máslo, sušené mléko, obilí, sýr cukr, nebo sůl. Většinu potravin Správa skladuje smluvně u externích dodavatelů. Potraviny ve skladu musejí být vždy čerstvé, například sušené mléko nesmí být starší než 10 měsíců, nebo tavené sýry nesmějí být starší 60 dní.

„V potravinové oblasti je Česká republika z velké části soběstačná. Máme zde spoustu zemědělských družstev a supermarketů. Proto nepředpokládáme, že by v jednu chvíli nebylo v České republice ani sousto. Nouzové zásoby by proto měly sloužit především k nedostatku potravin v nějaké postižené lokalitě, kde by české rezervy pokryly ten první nápor, než by se zase obnovilo zásobování.“ (Správa státních hmotných rezerv)²⁰

V březnu roku 2023 vláda schválila novelu, která mimo jiné upravuje i zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv. Novela obsahuje změnu systému hmotných rezerv a umožňuje Správě státních hmotných rezerv, aby bylo možné některé položky pouze rezervovat a nemusela by je vlastnit a skladovat. Funguje to tak, že si Správa státních hmotných rezerv u soukromníků zarezervuje například stádo krav, tzv. živé konzervy a odkoupí a porazí je až ve chvíli, kdy bude maso skutečně potřebovat. Zemědělec se do té doby o stádo stará a musí dbát na to, aby zvířata byla vždy dostupná a připravená v dohodnutém množství. V případě nedodržení povinnosti mu pak hrozí sankce až 5 milionů korun. Důvodem novely je hlavně úspora peněz, kdy

¹⁹ § 6 odst. 2 z.č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv

²⁰ SSHR. *Potravinová bezpečnost* [online]. [cit. 2024-01-08]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnost/potravinova-bezpecnost/>

nebude potřeba utrácet za dodávky masa a za skladování, kde se navíc ušetří část skladovacích prostor.²¹

„Státními hmotnými rezervami jsou též věci nebo zvířata, která Správa rezervuje u jejich vlastníka na základě písemné smlouvy a za úplatu; ve smlouvě lze sjednat cenu pouze do výše, která je v daném místě a čase obvyklá. Na tyto státní hmotné rezervy se hledí jako na majetek České republiky s příslušností hospodařit pro Správu. Ustanovení § 12 odst. 4 věty první zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích se nepoužije.“²²

Potraviny mohou být darovány i v rámci humanitární pomoci do zahraničí. Správa státních hmotných rezerv zejména na začátku Ruské invaze na Ukrajinu posílala potraviny a další potřebné vybavení na pomoc Ukrajině a ukrajinským uprchlíkům. Právě v začátcích konfliktu, kdy pomoc byla potřeba nejvíce, uvolnila Správa státních hmotných rezerv 127 tun trvanlivých potravin (11. 4. 2022), zejména se jednalo o těstoviny, sušené mléko a paštiky. Celkem se jednalo o 224 palet.²³

Obrázek č. 1: Humanitární pomoc pro Ukrajinu²⁴

²¹ IDNES.CZ. *Stát si zarezervuje stádo krav či potraviny, schválila vláda nový systém* [online]. [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/statni-hmotne-rezervy-stado-zive-konzervy-statni-kasa-uspory-ministerstva.A230227_100303_domaci_vank

²² § 6 odst. z.č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy hmotných rezerv

²³ SSHR. *SSHR: Další pomoc pro Ukrajinu. Tentokrát jde o trvanlivé potraviny* [online]. [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/aktuality/sshr-dalsi-pomoc-pro-ukrajinu-tentokrat-jde-o-trvanlive-potraviny/>

²⁴ SSHR. *Humanitární pomoc na Ukrajinu*. In. sshr.cz [online]. 11. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/aktuality/sshr-dalsi-pomoc-pro-ukrajinu-tentokrat-jde-o-trvanlive-potraviny> [cit. 2024-01-25].

2.3 Systém použití státních hmotných rezerv

Systém představuje výkonný prvek hospodářských opatření pro krizové stavy upravený primárně zákonem č. 241/2000 Sb., zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. Státní hmotné rezervy jsou státem vytvořené zásoby vybraných základních surovin, materiálů, polotovarů a výrobků určených pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, pro odstraňování následků krizových situací, pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu, pro zajišťování nezbytných dodávek v systému nouzového hospodářství a mobilizačních dodávek v systému hospodářské mobilizace a humanitární pomoci. Systém je v kompetenci Správy státních hmotných rezerv.

Státní hmotné rezervy jsou majetkem České republiky a jsou pořizovány z prostředků státního rozpočtu, z kapitoly 374. Jejich pořizování probíhá v dvouletém plánovacím cyklu, jehož výsledkem je Plán vytváření a udržování státních hmotných rezerv k zajištění bezpečnosti ČR zpracováváný Správou státních hmotných rezerv a schvalovaný vládou ČR. Z hlediska účelu se státní hmotné rezervy dělí na:

2.3.1 Hmotné rezervy

Jsou vybrané základní suroviny, materiály, polotovary a výrobky určené pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu. Hmotné rezervy jsou tvořeny různými komoditami, které lze rozdělit do několika základních skupin²⁵. V současné době jsou hmotné rezervy tvořené třemi základními skupinami zásob:

- Ropa a ropné produkty jako součást systému ropné bezpečnosti České republiky. Funkce systému, skladba zásob i množství jsou určeny jak evropskou legislativou, tak právními předpisy České republiky
- Základní potravinářské komodity, vytvořené na základě požadavku Ministerstva zemědělství a Ministerstva obrany

²⁵ HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 52-53. ISBN 978-80-7251-450-2.

- Základní suroviny průmyslového charakteru, vytvořené na požadavku Ministerstva průmyslu a obchodu

Hmotné rezervy jsou vytvářeny na základě požadavků krizových plánů ústředních správních úřadů, již zmíněných ministerstev, konkrétně Ministerstva zemědělství, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva obrany²⁶.

2.3.1.1 Tvorba hmotných rezerv

Tvorba hmotných rezerv je součástí krizového plánování, přičemž základním plánovacím dokumentem je Plán vytváření a udržování hmotných rezerv²⁷.

Plán vytváření a udržování SSHR

Je základní plánovací dokument k zajištění bezpečnosti v oblasti systému nouzového hospodářství a systému hospodářské mobilizace a tvorby hmotných rezerv. Jeho přílohu tvoří seznam položek hmotných rezerv, jejich minimálních limitů a orientačních cílových stavů. Plán zpracovává Správa státních hmotných rezerv a sestavuje na dvouleté období, po ukončení dvouletého plánovacího cyklu. Struktura plánu:

- Nouzové hospodářství
- Hospodářská mobilizace
- Hmotné rezervy
- Celkové shrnutí finančních nákladů a zdrojů financování²⁸

2.3.1.2 Ochraňování hmotných rezerv

Soubor činností zajišťovaných ochraňovatelem, konkrétně skladování, obměnu, kontrolu množství a kvality, naskladnění, vyskladnění a veškerou manipulaci. Správa státních hmotných rezerv prioritně zajišťuje skladování ve vlastních skladech. V případě, že Správa státních hmotných rezerv nemá vlastní

²⁶ SSHR. *Hmotné rezervy* [online]. [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/statni-hmotne-rezervy-shr/hmotne-rezervy-hr/>

²⁷ SSHR. *Hmotné rezervy* [online]. [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/statni-hmotne-rezervy-shr/hmotne-rezervy-hr/>

²⁸ SSHR. *Plán vytváření a udržování SHR* [online]. [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/plan-vytvareni-a-udrzovani-shr/>

skladové kapacity, které odpovídají podmínkám skladování, nebo jde o zboží s krátkou lhůtou obměny, zajišťuje ochraňování smluvně s podnikatelskými subjekty.²⁹

2.3.2 Pohotovostní zásoby

Pohotovostní zásoby jsou tvořeny základními materiály a výrobky, určené pro zajištění nezbytných dodávek pro podporu obyvatelstva, činnosti havarijních služeb a hasičských záchranných sborů po vyhlášení krizových stavů v systému nouzového hospodářství, které nelze zajistit obvyklým způsobem.³⁰ Vedoucí ústředního správního úřadu, na základě jehož požadavku byly pohotovostní zásoby vytvořeny, rozhoduje o jejich použití. Správa poskytne pohotovostní zásoby příjemci, což může být správní úřad, orgán územní samosprávy, nebo sbor či služba, kteří jsou oprávněni pohotovostní zásoby dále poskytnout fyzické nebo právnické osobě, nebo jiné organizační složce státu. Poskytnuté pohotovostní zásoby (mimo spotřebované) je příjemce povinen vrátit do 60 dnů od zrušení krizového stavu.³¹

Tvorbu pohotovostních zásob zahrnuje plán vytváření a udržování státních hmotných rezerv k zajištění bezpečnosti ČR, zpracovaný na základě návrhu na vytvoření pohotovostních zásob zasláného věcně příslušným resortem Správě státních hmotných rezerv. Z hlediska potravin a pitné vody mohou být pohotovostními zásobami například úpravny pitné vody, cisterny a další technika, která by se uplatnila v době krizové situace.³²

²⁹ SSHR. *Hmotné rezervy* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/statni-hmotne-rezervy-shr/hmotne-rezervy-hr/>

³⁰ § 4 odst. 4 z.č.97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv

³¹ HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 54. ISBN 978-80-7251-450-2.

³² SSHR. *Pohotovostní zásoby* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/statni-hmotne-rezervy-shr/pohotovostni-zasoby-pz/>

Obrázek č. 2: Převavník vody³³

2.3.3 Mobilizační rezervy

Mobilizační rezervy tvoří vybrané základní suroviny, materiály, polotovary, výrobky, stroje, a jiné majetkové hodnoty, určené pro zajišťování mobilizačních dodávek v systému hospodářské mobilizace.³⁴ Tvorbu mobilizačních rezerv zahrnuje Plán vytváření a udržování státních hmotných rezerv k zajištění bezpečnosti ČR, zpracovaný na základě požadavku zasláného objednatelem mobilizační dodávky SSHR.³⁵

2.3.4 Zásoby pro humanitární pomoc

Zásoby pro humanitární pomoc tvoří základní materiály a výrobky, které mají pomoci lidem pro první 3 dny krizové situace. Zásoby slouží k zajištění nezbytných životních potřeb jednotlivých fyzických osob, které zůstaly bez potřebných věcných prostředků k přežití a nebyly evakuovány. S jejich poskytnutím se počítá do doby, než budou osoby převedeny do evakuačních středisek. Jedná se zejména o potraviny a nezbytné hygienické potřeby. Zásoby pro humanitární pomoc jsou součástí systému nouzového hospodářství.

³³ SSHR. *Převavník vody*. In. sshr.cz [online]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/nouzove-hospodarstvi-nh/> [cit. 2024-01-27].

³⁴ HARAŽIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 53. ISBN 978-80-7251-450-2.

³⁵ SSHR. *Mobilizační rezervy* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/statni-hmotne-rezervy-shr/mobilizacni-rezervy-mr/>

Pokud probíhá krizová situace a zásoby pro humanitární pomoc jsou zapotřebí, podá starosta obce s rozšířenou působností, nebo hejtman prostřednictvím svých úřadů požadavek na Správu státních hmotných rezerv a na základě požadavku rozhoduje předseda Správy státních hmotných rezerv o jejich použití. Po obdržení zásob o jejich přidělení rozhoduje starosta obce s rozšířenou působností nebo hejtman, kterému byly zásoby poskytnuty. Správa státních hmotných rezerv zajišťuje pořízení, skladování, ochranu a přepravu zásob a poskytuje je do 12 hodin od přijetí požadavku. Vydané zásoby se neuhrazují ani nevracejí³⁶.

³⁶ HARAŽIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 54-55. ISBN 978-80-7251-450-2.

3 Informační systémy pro podporu hospodářských opatření pro krizové stavy

Informační systémy pro podporu hospodářských opatření pro krizové stavy slouží správním úřadům, které odpovídají za přípravu a řešení krizových situací, jímž tuto povinnost ukládá zákon 240/2000 Sb., krizový zákon. Správní úřady využívají při přípravě a přijetí opatření informační systémy k tomu určené³⁷. Pokud potřebujeme zajistit dodávky potravin a pitné vody pro obyvatelstvo za krizové situace, využijeme pro usnadnění a urychlení dodávky právě informační systémy. Informační systémy využijeme i při přípravě na krizové situace, aby se dodávky (mj. i potravin a pitné vody) dostaly na potřebná místa co možná nejrychleji a s co největším přehledem o možných variantách.

Správa státních hmotných rezerv zabezpečuje problematiku informačních systémů, do které patří zejména komplexní zajištění informací o věcných zdrojích potřebných k pokrytí nezbytných dodávek. Základním cílem Správy státních hmotných rezerv v této oblasti je poskytnutí informačních nástrojů na podporu plánovacích a rozhodovacích procesů orgánům krizového řízení v oblasti zajišťování věcných zdrojů pro řešení krizových situací s cílem využít moderní informační technologie, zjednodušit uživatelský přístup k informacím, minimalizovat náklady na jeho provoz a údržbu a otevřít je pro komunikaci s dalšími systémy.³⁸

Za krizové situace je nutné, aby měly orgány krizového řízení dokonalý přehled o disponibilních zdrojích, které na svém území mohou využít k řešení krizové situace. V takovýchto situacích je důležitý přehled, okamžitá dosažitelnost a použitelnost zdrojů. Právě z tohoto důvodu je nezbytná systematická příprava. Hlavním plánovacím dokumentem pro přípravu předpokládaných sil a prostředků je plán nezbytných dodávek. Plán nezbytných dodávek zpracovávají ústřední správní úřady, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností a tvoří samostatnou část krizového plánu.

³⁷ HARAŽIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 72. ISBN 978-80-7251-450-2.

³⁸ SSHR. *Informační podpora HOPKS* [online]. [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/informacni-podpora-zajistovani-vecnych-zdroju-2/>

Plán nezbytných dodávek

Zpracování plánu nezbytných dodávek vyplývá z postupů řešení konkrétních druhů hrozících krizových situací na základě analýzy rizik krizových plánů. Správní úřad zpracuje seznam nezbytných dodávek pro svůj správní obvod nebo pro okruh svěřené působnosti. Zpracovatel plánu nezbytných dodávek sestaví přehled dodavatelů ve svém správním území a zahrne do něj všechny zjištěné dodavatele nezbytné dodávky. Správní úřad si vyžádá z obchodního nebo živnostenského rejstříku údaje o možných dodavatelích nezbytných dodávek na svém správním území a zpracuje je do svého plánu nezbytných dodávek. V případě, že správní úřad nedokáže na svém území zajistit nezbytnou dodávku, zašle požadavek na její zajištění (včetně parametrů dodávky a důsledků jejího nezajištění) věcně příslušnému ústřednímu správnímu úřadu. Ústřední správní úřad posoudí a prověří, zda je možné zajistit tyto prostředky na celém území státu a v případě, že nenalezne dodavatele, nebo nedokáže zajistit nezbytnou dodávku v potřebném rozsahu, uplatní požadavek na vytvoření pohotovostních zásob. Plán nezbytných dodávek se musí průběžně aktualizovat, jelikož dochází k neustálým změnám dat v podobě změn kontaktů, zániku podnikatelských subjektů nebo poptávaného množství nezbytné dodávky.³⁹ Při zpracování plánů nezbytných dodávek lze využít Metodiku plánování nezbytných dodávek v systému hospodářských opatření pro krizové stavy, vydanou Správou státních hmotných rezerv v roce 2013.⁴⁰

Plán nezbytných dodávek obsahuje vždy 3 části:

- a) přehled nezbytných dodávek, který obsahuje: název, číselné označení, požadované množství nezbytné dodávky a názvu úřadu v případě, že nezbytná dodávka byla uplatněna jiným úřadem. Zároveň obsahuje přehled dodavatelů každé nezbytné dodávky s údaji o názvu obchodní firmy/jména, sídla a dalších údajů odvíjející se zda to jsou právnické osoby, či podnikající fyzické osoby a zda jsou zapsány v obchodním rejstříku.

³⁹ § 1 vyhlášky č. 498/2000 Sb., Vyhláška SSHR o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy

⁴⁰ SSHR. *Krajské úřady* [online]. [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/pusobnost-organu-pri-zajistovani-vecnych-zdroju/krajske-urady-ku/>

- b) přehled dodavatelů nezbytných dodávek, který obsahuje kromě údajů o dodavatelích uvedených v „přehledu nezbytných dodávek“ i jméno/jména, která jsou statuárními orgány nebo jejich členy u dodavatele nezbytné dodávky a jméno osoby, která je oprávněná jednat za dodavatele nezbytné dodávky v souvislosti vyřizování záležitosti nezbytné dodávky.
- c) seznam nezajištěných dodávek zahrnuje informace o nezajištěných dodávkách a o způsobu jejich řešení.

Pokud je zpracovatelem plánu nezbytných dodávek ústřední správní úřad, uvede v seznamu požadovaných nezbytných dodávek kromě vlastních požadavků i nezbytné dodávky pro daný okruh svěřené působnosti uplatněné jinými správními úřady a přehled dodavatelů pro jejich zajištění podle odst. 2 písm. b vyhlášky č. 498/2000 Sb. Pokud je zpracovatelem plánu nezbytných dodávek krajský úřad, uvede v seznamu požadovaných nezbytných dodávek kromě vlastních požadavků i požadavky obcí s rozšířenou působností ve svém správním obvodu a o způsobu jejich zajištění informuje příslušný obecní úřad ORP. Ústřední správní úřad do svého plánu nezbytných dodávek zahrne i seznam položek pohotovostních zásob vytvořených na základě jeho návrhu.⁴¹

3.1 Informační systém Argis

Informační systém Argis slouží jako nástroj informační podpory systému hospodářských opatření pro krizové stavy v oblasti zajišťování věcných zdrojů v souladu se zákony a vyhláškami:

- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)
- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů
- zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky
- vyhláška Správy státních hmotných rezerv č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy

⁴¹ § 2 vyhlášky č. 498/2000 Sb., Vyhláška SSHR o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy

- zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů⁴²

Informační systém Argis slouží pro potřeby orgánů státní správy při plánování civilních zdrojů. Poskytuje přehled o všech zdrojích a jejich dodavatelích použitelných pro překonání krizových situací. Data jsou uložena na centrálním serveru Správy státních hmotných rezerv. Společně s informačním systémem Kiskan je informační systém Argis zdrojem dat pro vyžadování věcných zdrojů informačního systému Krizkom. Informační systém Argis umožňuje řízený sběr dat a následnou práci s nimi podle územní nebo resortní příslušnosti. Pro přístup do systému mají uživatelé přidělen účet, tedy uživatelské jméno a heslo, kterým se do systému přihlašují. Systém je složen z pěti modulů:

- Modul Nouzového hospodářství
- Modul Státních hmotných rezerv
- Modul Objekty
- Modul Hospodářské mobilizace
- Modul majetek státu

3.1.1 Modul nouzového hospodářství

Modul je určen ke zpracování plánu nezbytných dodávek a jeho aktualizaci. Je to hlavní podpůrný nástroj v oblasti plánování věcných zdrojů při přípravě na krizové situace. Uživatelé jednotlivých resortů tak mají přístup k datům o věcných zdrojích z celého území České republiky. Tyto data mohou prohlížet a v případě změny aktualizovat. Pro práci s daty se využívá číselníků nezbytných dodávek, do kterých lze nahlédnout také prostřednictvím modulu. Číselníky jsou aktualizovány jednou ročně.

⁴² SSHR. *Informační web IS Argis* [online]. [cit. 2024-01-29]. Dostupné z: <https://www.argis.cz/zakladni-informace/>

Kód úrovně	Název	V působnosti resortu	Koordinace-gesce	Pl.	Typ	MJ
1.	Potraviny	0307, 0329, 0374		P	Z	MJ se
1.1.	Hotová jídla a polotovary	0307, 0329, 0374		P	Z	MJ se
1.1.1.	Hotová jídla chlazená a zmrazená	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	porce
1.1.2.	Hotová jídla instantní a konzervovaná	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	porce
1.1.3.	Instantní polévky	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.2.	Mouka a pekařské výrobky	0307, 0329, 0374		P	Z	MJ se
1.2.1.	Mouka	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.2.2.	Chléb	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.2.3.	Pečivo	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	ks/d
1.3.	Maso	0307, 0329, 0374		P	Z	MJ se
1.3.1.	Maso čerstvé nebo chlazené	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.3.2.	Maso zmrazené	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.4.	Trvanlivé masné výrobky	0307, 0329, 0374		P	Z	MJ se
1.4.1.	Trvanlivé uzeniny	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.4.2.	Masové konzervy	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.5.	Drůbež a ryby	0307, 0329, 0374		P	Z	MJ se
1.5.1.	Drůbež čerstvá nebo chlazená	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.5.2.	Drůbež zmrazená	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.5.3.	Drůbeží konzervy	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.5.4.	Ryby čerstvé nebo zmrazené	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.5.5.	Rybí konzervy	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.6.	Cukr	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.7.	Rýže	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.8.	Těstoviny	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.9.	Brambory	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.10.	Luštěniny	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.11.	Zelenina	0307, 0329, 0374		P	R	MJ se
1.11.1.	Zelenina čerstvá	0307, 0329, 0374	0329	P	R	kg/d
1.11.2.	Zelenina zmrazená	0307, 0329, 0374	0329	P	R	kg/d
1.11.3.	Zelenina konzervovaná, sušená	0307, 0329, 0374	0329	P	R	kg/d
1.12.	Ovoce	0307, 0329, 0374		P	R	MJ se
1.12.1.	Ovoce čerstvé	0307, 0329, 0374	0329	P	R	kg/d
1.12.2.	Marmelády a džemy	0307, 0329, 0374	0329	P	R	kg/d
1.13.	Sůl	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.14.	Čaj	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.15.	Káva, kávoviny	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.16.	Cokoláda	0307, 0329, 0374	0329	P	R	kg/d
1.17.	Mléko a mlékárenské výrobky	0307, 0329, 0374		P	Z	MJ se
1.17.1.	Mléko čerstvé	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	hl/d
1.17.2.	Mléko trvanlivé	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	hl/d
1.17.3.	Mléko sušené pro dětskou výživu	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.17.4.	Sýry, tvaroh, jogurty	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.18.	Vejce	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	ks/d
1.19.	Tuky	0307, 0329, 0374		P	Z	MJ se
1.19.1.	Sádlo	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.19.2.	Máslo	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.19.3.	Rostlinné oleje pro lidskou výživu	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	l/d
1.19.4.	Rostlinné a živočišné tuky pro lidskou výživu	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.20.	Dietní potraviny	0307, 0329, 0374		P	Z	MJ se
1.20.1.	Dietní pečivo	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	ks/d
1.20.2.	Hotová jídla dietní	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.20.3.	Konzervy dietní	0307, 0329, 0374	0329	P	Z	kg/d
1.21.	Nápoje balené, mimo pitné vody	0307, 0329, 0374	0329	P	R	hl/d

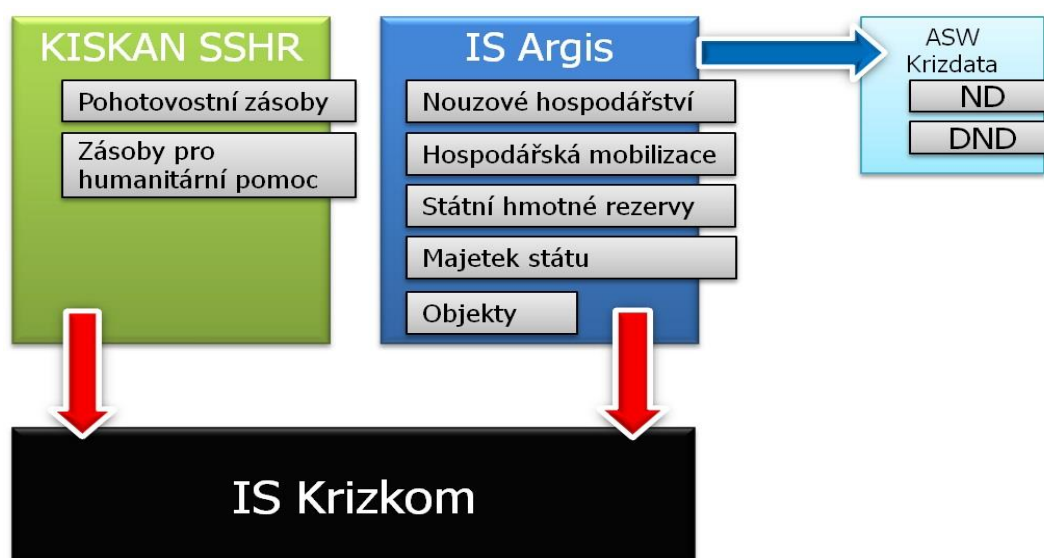
Obrázek č. 3: Číselník nezbytných dodávek k 1.2 2020, část zahrnující potraviny⁴³

Do modulu nouzového hospodářství jsou zadávány požadované potřeby (např. 15 kg másla) na nezbytnou dodávku- 1. část plánu nezbytných dodávek. Ke každé požadované nezbytné dodávce je hledán dodavatel, který je schopen potřebu dodat. Zásadou je, že dodavatel je hledán pro dané správní území v rámci tohoto území (kraje, obce s rozšířenou působností). V rámci zpracovávání druhé části plánu nezbytných dodávek se do systému zadávají všichni možní, nalezení dodavatelé na území, nehledě na požadované množství.

⁴³ SSHR. Číselník nezbytných dodávek k 1. 2. 2020, část zahrnující potraviny. In: Argis.cz [online]. Dostupné z: https://www.argis.cz/wp-content/uploads/2020/06/CND-1_2_2020.pdf [cit. 2024-01-29].

V případě příkladu 15 kg másla by se do této části uvedli všichni dodavatelé, i když by dokázali dodat třeba jen 10 kg másla. Ve třetí části se pak zpracovává seznam nezajištěných dodávek.

Modul Státních hmotných rezerv umožňuje přístup vybraných informací o státních hmotných rezervách určeným orgánům krizového řízení. Modul Objekty vede evidenci objektů z hlediska jejich užitečných vlastností a atributů jejich vlastníků. Modul Hospodářské mobilizace obsahuje informace o mobilizačních dodávkách, dodavatelích mobilizačních dodávek, subjektech hospodářské mobilizace a dokumentech s tím souvisejících. Modul majetek státu zajišťuje jednoznačné odlišení dat o majetku státu od nezbytných dodávek alokovaných u ostatních právnických a podnikajících fyzických osob a předávání těchto dat do databáze informačního systému Krizkom.⁴⁴

Obrázek č. 4: schéma informačních systémů pro HOPKS, ND= nezbytná dodávka, DND= dodavatel nezbytné dodávky⁴⁵

3.1.2 Počátky a vývoj informačního systému Argis

Vývoj informačního systému měla na starosti Správa státních hmotných rezerv a společnosti T-SOFT s dalšími začleněnými subjekty jako Ministerstvo

⁴⁴ HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 73-78. ISBN 978-80-7251-450-2.

⁴⁵ SSHR. *Funkční schéma informačních systémů pro podporu HOPKS*. In: hopks.cz [online]. 13. 6. 2018. Dostupné z: <https://www.hopks.cz/> [cit. 2024-02-1].

vnitřní- generální ředitelství hasičského záchranného sboru, Úřad pro veřejné informační systémy a jiné správní úřady.

První etapou vývoje byly roky 1998-2001. Systém verze 1.0 byl do ostrého provozu nasazen roku 2000. V tomto období šlo o aplikaci systému nouzového hospodářství, čili prioritou byla sběr dat. Řešila se problematika funkčnosti systému a aplikování dat do centrální databáze.

Verze Argis 2.0 začleňujeme do roku 2001, kdy systém je plně funkční v systému nouzového hospodářství. Všechna data jsou centrálně spravována a členěna do jednotlivých kategorií, je možnost využití dat u lokálních úřadů. Informační systém se stává kartografickým systémem doplněným daty civilních zdrojů. Mapové podklady jsou přebírány z Národního mapového centra.

Informační systém Argis verze 2.1 roku 2003 se do systému implementovala cvičná a testovací verze do testovacího prostředí, zároveň se do systému přidávají a vyvíjejí další moduly. V roce 2004 systém přechází na operační systém Windows 2003 a na nový databázový systém ORACLE 10g.

Nasazení systému verze 2.2 se uskutečnilo 1. 1. 2006. Jedná se o poslední významnou etapu a dosažení plánované funkčnosti. Moduly jsou plně funkční, byla vyvinuta lokální verze aplikace Krizdata a co se týče map, jsou využívány podklady z portálu Zeměměřičského úřadu České republiky.

Verze systému 2.3 zavádí webové služby informačního systému Argis, data jsou přebírána z informačního systému základních registrů, zaniká jeden z tehdejších modulů (2013) a vzniká modul „majetek státu“ (2015). Informační systém se přizpůsobuje potřebám uživatelů, hlavně z krajské úrovně a z úrovně obcí s rozšířenou působností.⁴⁶

3.2 Informační systém Krizkom

Informační systém krizové komunikace tedy Krizkom provozuje a vyvíjí Správa státních hmotných rezerv. Skládá se z dvou samostatných modulů:

⁴⁶ HARAŽIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 74-76. ISBN 978-80-7251-450-2.

- Modul Krizkom KS- nástroj pro koordinaci a podporu procesů řešení požadavků na věcné zdroje za krizových situací, které potřebují orgány krizového řízení k překonání krizové situace, nebo k odstranění jejich následků.
- Modul Krizkom MU- nástroj pro koordinaci a podporu procesů při řešení požadavků na státní hmotné rezervy při mimořádných událostech podle §4a, §4c, §4d, §4i zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv.⁴⁷

Informační systém Krizkom pro podporu krizového řízení je tvořen jako webová aplikace a je nutné připojení k internetu. Základní způsob komunikace pro řízené a evidované vyžadování věcných zdrojů za krizové situace nebo k odstranění jejich následků probíhá skrze informační systém Krizkom. Hlavním účelem tohoto systému je tedy urychlení a zjednodušení komunikace mezi jednotlivými orgány krizového řízení při vyžadování věcných zdrojů, po vyhlášení krizového stavu. Hlavní zásadou při zajišťování věcných zdrojů je vyžadovat pouze věcné zdroje, který orgán krizového řízení nemůže zajistit ve svém správním obvodu, nebo v rámci své věcné působnosti. Systém využívá data uložená v systémech Argis a Kiskan a je určen pro tyto subjekty:

- Krizové štáby ORP
- Krizové štáby krajů
- Štáby HZS
- Krizové štáby ÚSÚ
- ÚKŠ
- Ochráňovatelé státních hmotných rezerv⁴⁸

Systém Krizkom lze provozovat ve dvou stavech:

- a) Pohotovostní stav- Informační systém Krizkom je v pohotovostním stavu nepřetržitě v průběhu celého roku 24 hodin denně a umožňuje prohlížení dat a informací o nezbytných dodávkách a státních hmotných rezervách

⁴⁷ SSHR. *Informační web systému Krizkom* [online]. [cit. 2024-01-31]. Dostupné z: <https://www.krizkom.cz>

⁴⁸ HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 78-79. ISBN 978-80-7251-450-2.

podle stanoveného rozsahu oprávnění jednotlivých orgánů krizového řízení.⁴⁹

- b) Aktivní stav- k uvedení systému Krizkom do aktivního stavu je zapotřebí vyhlášení krizového stavu. Systém je možné aktivovat ze dvou úrovní a to z krajské (při vyhlášení krizového stavu krajem- stav nebezpečí) a z úrovně centrální (při vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu, nebo válečného stavu). Systém je také možné aktivovat při cvičení, které jsou prováděna jednotlivými orgány krizového řízení.

V rámci aktivního stavu je umožněno vyhledávat a prohlížet informace (data uložená v informačních systémech Argis a Kiskan) a na jejich základě vytvářet požadavky na věcné zdroje. Dále systém v aktivním stavu zabezpečuje oběh požadavků na věcné zdroje orgánů krizového řízení, takže lze sledovat vyřizování jednotlivých požadavků a potvrzovat jejich dodání. Systém také vytváří prostor pro diskusi k jednotlivým požadavkům na věcný zdroj a k nabídce humanitární pomoci. Tento prostor je otevřen všem orgánům krizového řízení.⁵⁰

Co se týká potravin a pitné vody je systém Krizkom nezbytnou součástí jejich zajišťování při krizových situacích. Pokud na území obce s rozšířenou působností vznikne situace, kdy bude potřeba zajistit potraviny pro obyvatelstvo, je potřeba, aby co možná nejrychlejší cestou byly potraviny dodány. Právě zde hraje roli Krizkom jako informační systém pro krizové řízení, prostřednictvím kterého krizový štáb obce s rozšířenou působností vytvoří požadavek na zajištění určitých potravin, který putuje na kraj (pokud není obec s rozšířenou působností schopna potraviny sama zajistit na svém území). Pokud ani kraj nedokáže zajistit dostatečné množství potravin na svém území, předá požadavek příslušnému ústřednímu správnímu úřadu (pravděpodobně ministerstvo zemědělství), a ten buď zajistí potraviny z jiných krajů České republiky, nebo využije zásob státních hmotných rezerv. Celý proces až do zajištění dodávky a předání potravin nebo pitné vody žádající obci s rozšířenou působností je možný právě díky informačním systému Krizkom. Pokud by vznikl nedostatek potravin na úrovni obce, pak starosta obce, nebo krizový štáb obce

⁴⁹ Zdroj: Metodika Správy státních hmotných rezerv

⁵⁰ HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 78-79. ISBN 978-80-7251-450-2.

předá požadavek na krizový štáb obce s rozšířenou působností, ovšem nikoliv skrze Krizkom ale jinými komunikačními prostředky.

3.2.1 Počátky a vývoj informačního systému Krizkom

Před vznikem informačního systému Krizkom vyžadování věcných zdrojů probíhalo prostřednictvím faxu a dalších komunikačních prostředků, což bylo zdlouhavé. Záporům vzniku dalšího informačního systému byla nákladnost a další zátěž státního rozpočtu a bylo nutné zvážit, zda nový systém pro oblast krizového řízení bude přínosem. Samotný projekt byl tedy zadán až roku 2009. V roce 2010 byl projekt zapojen do zkušebního provozu a testován uživateli a probíhala i cvičení se zapojením všech úrovní krizového řízení za účelem objevení nedostatků v systému. V prosinci roku 2010 byl systém převzat Správou státních hmotných rezerv a byly vypracovávány metodiky pro uživatele jednotlivých stupňů krizového řízení a pro ochraňovatele hmotných rezerv. Systém byl do ostrého provozu uveden 31. 1. 2011.⁵¹

3.3 Aplikační software krizových dat Krizdata

Aplikace Krizdata byla vytvořena z důvodu, kdy krizová situace zapříčiní velké výpadky elektrické energie nebo dojde k velkému narušení datové sítě. Informační systém Krizdata je určen k provozu v lokálním režimu, není zapotřebí mít připojení k internetu a předpokládá se, že bude instalován na počítače s vlastním zdrojem elektrické energie např. na notebooky. Systém je tedy využitelný v terénu, kde není dosah sítě. Aplikace je určena pro orgány krizového řízení a je poskytována bezplatně.⁵² V aplikaci jsou obsaženy všechny informace o dodavatelích nezbytných dodávek, dodávkách a službách, které jsou vloženy do informačního systému Argis, odkud jsou data čerpána. Každý měsíc je nutné provést manuální aktualizaci dat. Aktualizaci dat je možné stahovat buď pro každý kraj individuálně, nebo v celorepublikovém měřítku.

⁵¹ HARAŽIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 79-80. ISBN 978-80-7251-450-2.

⁵² SSHR. *Informační web aplikace Krizdata* [online]. [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: <https://www.krizdata.cz/>

Jednotlivým obcím s rozšířenou působností je doporučováno stahovat aktualizaci dat komplexně za celou republiku.⁵³

3.4 Informační systém Kiskan

Správa státních hmotných rezerv provozuje a vyvíjí informační systém Kiskan. Kiskan je hlavní nástroj pro informační podporu hospodářských opatření pro krizové stavy, pro evidenci a správu dat o státních hmotných rezervách. Je to jednoduchý databázový systém, který poskytuje možnost efektivně evidovat záznamy o státních hmotných rezervách u ochraňovatelů, středisek a poboček Správy státních hmotných rezerv. Hlavním účelem informačního systému Kiskan je vytvoření komplexního přehledu o státních hmotných rezervách, zejména o místu skladování, dostupnosti a použití při mimořádných událostech a krizových situacích, což se mimo jiné týká i potravin a pitné vody, které jsou státními hmotnými rezervami. Databáze slouží jako zdroj informací pro informační systém Krizkom při vyžadování věcných zdrojů a také se používá jako podpora krizového plánování.⁵⁴ Informační systém Kiskan také zajišťuje adekvátní ochranu dat.

3.4.1 Počátky a vývoj informačního systému Kiskan

Informační systém Kiskan vznikl v polovině roku 2011. Byl vyvinut společností ANAKAN s.r.o. na základě zkušeností s vývojem starších informačních krizových systémů KISMD, KISPKP, KISKD a WAKKIS. Systémy KISMD a KISPKP vznikly roku 2001 na vyžádání Ministerstva dopravy ČR, první zmíněný systém se zabýval především tvorbou krizového plánu Ministerstva dopravy ČR, druhý zmíněný pak tvorbou plánů krizové připravenosti jeho subjektů. Systém KISKD umožňoval navíc evidovat krizová data týkající se kolejové dopravy. Komerční informační systém WAKKIS byl zaměřený na podporu krizového řízení samosprávních orgánů (krajů a obcí s rozšířenou působností). Informační systém Kiskan sloučil většinu funkcí těchto systémů do jednoho prostředí a přidal nové možnosti. Na konci roku 2011 byla vytvořena modifikovaná verze s označením Kiskan SSHR pro Správu státních hmotných

⁵³ HARAŽIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 80. ISBN 978-80-7251-450-2.

⁵⁴ SSHR. *Informační web Kiskan* [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://www.kiskan.cz/>

rezerv se zaměřením právě na zmíněnou problematiku evidence a ochraňování hmotných rezerv.⁵⁵

⁵⁵ HARAŽIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. In: . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. s. 80-81. ISBN 978-80-7251-450-2.

4 Potravinové banky

Mimo státní sféru, která zajišťuje potraviny v rámci nezbytných dodávek pro případ krizových situací, existují i neziskové organizace, které soustavně poskytují jídlo lidem, kteří ho potřebují nejvíce. Specifickým subjektem jsou právě potravinové banky. V České republice funguje „Česká federace potravinových bank“, která zastupuje všech 15 potravinových bank (každá působící v jiném regionu) na národní i nadnárodní úrovni, hájí jejich zájmy a koordinuje jejich činnost, získává finanční i materiální prostředky, podporuje rozvoj a provozuje centrální sklad pro příjem a distribuci celonárodních darů. Česká federace potravinových bank je součástí Evropské federace potravinových bank.

Hlavním posláním potravinových bank je bojovat proti hladu a současně i proti plýtvání jídlem a také podpora solidarity mezi lidmi⁵⁶. Jak tedy vůbec potravinové banky fungují?

4.1 Jak fungují potravinové banky?

Potravinové banky získávají potraviny od obchodních řetězců, z potravinových sbírek, evropského programu potravinové pomoci, od pěstitelů, producentů, či jednotlivců. Po obdržení potravin je kontrolují, třídí a dočasně uskladňují. Následně je distribuují odběratelským dobročinným organizacím, díky kterým se potraviny dostanou k lidem v nouzi. Většina potravin je určena k rychlé spotřebě, kvůli uplynulé minimální době trvanlivosti, vadnému obalu nebo označení, ovšem musí splňovat určitá pravidla, jako např. být zdravotně nezávadné. Tyto typy potravin by obchodní řetězce nemohly prodávat, a proto by končily na skládkách nebo ve spalovnách, díky spolupráci s potravinovými bankami jsou však tyto potraviny „zachráněny“ a navíc pomohou lidem v nouzi. Dobročinné organizace, které od potravinových bank potraviny přijímají, je rozdělují např. mezi rodiny v krizi, rodiče samoživitele, lidi bez domova, opuštěné seniory nebo lidi s psychickým či tělesným postižením.

⁵⁶ POTRAVINOVÉ BANKY. *Naše činnost* [online]. [cit. 2024-01-19]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/nase-cinnost>

Co se týče čísel, tak potravinové banky nashromáždily 11 300 tun potravin, podpořily přes 300 tisíc osob a spolupracují s 1 368 odběratelskými charitativními organizacemi.⁵⁷

4.2 Historie potravinových bank

První potravinová banka vznikla roku 1967 ve Phoenixu v USA. Do Evropy se myšlenka potravinových bank dostává roku 1984 a je založena první potravinová banka v Paříži. Postupně vznikají další potravinové banky v různých evropských zemích a roku 1986 se spojují, a vzniká Evropská federace potravinových bank.⁵⁸

V České republice první potravinovou banku zakládá Mgr. Ilja Hradecký roku 1992 a v roce 1994 zakládá Českou federaci potravinových bank. V počátcích koncept získávání a skladování potravin fungoval prostřednictvím neziskové organizace Naděje, která je redistribuovala dalším organizacím, ale nedocházelo ke sdružování dalších subjektů a rozšiřování do jiných regionů. V roce 2004 byly osloveny další neziskové organizace jako např. Armáda spásy, Adra, Charita ČR, aby založily nové potravinové banky. O rok později se ale konala valná hromada, která rozhodla o obnovení konceptu z roku 1992, přičemž současně musely být zajištěny provozní finanční prostředky, skladovací prostory a vybavení. 30. března roku 2006 byl otevřen první potravinový sklad v Praze. Další kroky potravinové federace vedly k rozšíření konceptu i do dalších regionů. Druhá potravinová banka vznikla v Ostravě, poté kraj Ústecký, Liberecký a Vysočina. Nakonec se dostáváme do bodu, kdy máme na území České republiky celkem 15 potravinových bank.⁵⁹

4.3 Stanovy Evropské federace potravinových bank

Charta Evropské federace potravinových bank ze dne 17. prosince roku 2020 upravuje problematiku potravinových bank, rozděluje jejich činnost do čtyř hlavních oblastí a stanovuje zásady.

⁵⁷ POTRAVINOVÉ BANKY. *Bojujeme proti plýtvání a hladu* [online]. [cit. 2024-01-19]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz>

⁵⁸ PBOV. *O spolku* [online]. [cit. 2024-01-20]. Dostupné z: <http://pbov.cz/o-spolku>

⁵⁹ POTRAVINOVÉ BANKY. *Naše činnost* [online]. [cit. 2024-01-20]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/nase-cinnost>

1. Zásobování: cílem je tedy předcházet plýtvání potravinami a nedostatečnému zajišťování potravin. Potraviny musejí splňovat přísné hygienické požadavky, ačkoliv nemusejí být prodejné, musí být bezpečné pro spotřebu ve všech fázích dodavatelského řetězce. Zásobování je závislé na darování potravin z odvětví zemědělství, potravinářského průmyslu, pohostinství, atd. Platí zásada, že potraviny musí být potravinovým bankám dodávány zdarma.
2. Distribuce: potravinové banky slouží jako most mezi přebytečnými potravinami jednotlivých dárců a podporou potřebných jednotlivců. Organizují distribuci potravin prostřednictvím své sítě místních charitativních skupin, nebo přímo koncovým příjemcům (provozní model se může lišit). Potravinové banky a jednotlivé charitativní organizace mezi sebou uzavírají smlouvy o bezplatných dodávkách potravin, přičemž potravinové banky nemusejí být schopny plně uspokojit potřeby jednotlivých charitativních organizací.
3. Provoz: činnost potravinových bank je založena na ochotě podporovat aktivní a odpovědnou solidaritu. Jsou závislé na hmotných darech, materiálu, či vybavení a na financování provozu nebo investičních výdajů či příspěvků třetími stranami.
4. Existence: potravinové banky existují hlavně díky působení dobrovolníků a charitativních organizací s různou duchovní i lidskou motivací. Potravinové banky zajistí, aby ony samy i všichni pracovníci či dobrovolníci při své činnosti vyloučili jakoukoliv formu diskriminace.

Charta je formální závazek pro každého člena Evropské federace potravinových bank dodržovat tyto zásady. Od všech stávajících i nových členů Evropské federace je vyžadován formální podpis této Charty.⁶⁰

4.4 Projekty potravinových bank

Potravinové banky v rámci své činnosti realizují i další projekty, kterými chtějí pomoc ještě více rozšířit.

⁶⁰ Zdroj: Charta Evropské federace potravinových bank- FEBA, 17.12.2020

Sbírka potravin

Sbírka potravin je den solidarity, při kterém může pomoci každý jednotlivec darem trvanlivých potravin nebo drogerie. Sbírka je organizovaná ve všech krajích potravinovými bankami ve spolupráci se Svazem obchodu a cestovního ruchu a Asociací společenské odpovědnosti, se sociálními partnery Charita Česká republika, Armáda spásy, Naděje, Člověk v tísni, Diakonie českobratrské církve evangelické a Slezská diakonie a s obchodními řetězci Albert, Billa, COOP, Globus, IKEA, Kaufland, Lidl, Rohlík.cz, Košík.cz a další.

Sbírka potravin funguje jednoduše, případně na určitý den, v rozmezí určitých hodin, například na 15. 3. 2024 od 8:00 do 20:00. Při návštěvě obchodu (který je do Sbírk zapojený) má zákazník možnost pomoci darováním nejlépe základních nebo trvanlivých potravin, kterých je v potravinových bankách stále nedostatek. Jsou jimi například konzervy, dětská výživa, polévky, trvanlivé mléko, olej, rýže a luštěniny a těstoviny. Po zaplacení nákupu za pokladnami je možné potraviny předat dobrovolníkům se zelenými zástěrami s logem Sbírk. Vybrané potraviny se převezou do nejbližší potravinové banky, kde se roztřídí, zkontrolují a připraví pro odběratelské neziskové organizace, kterým je poté předá. Neziskové organizace potraviny předávají lidem, kteří je potřebují nejvíce.⁶¹

Výdejny potravinových bank

Projekt České federace potravinových bank ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí, který má skrze síť potravinových bank za cíl vytvoření až 150 výdejních míst. Výdejny budou periodicky poskytovat pomoc ve složitě dostupných místech, nebo osobám, které pomoc potřebují a nebyly ji schopny dosud čerpat. Výdejny jsou buď mobilní (pojízdné), nebo statické ve větších městech, kde je potravinová pomoc pravidelně vydávána.

Funguje to tak, že lidé, kteří chtějí pomoc čerpat, kontaktují sociálního pracovníka, odbor sociální péče ve své obci nebo neziskovou organizaci. Ti rozhodnou, zda mají nárok pomoc čerpat a příjemce potravinové pomoci je

⁶¹ SBÍRKA POTRAVIN. *Podzimní kolo sbírky* [online]. [cit. 2024-01-20]. Dostupné z: <https://www.sbirkapotravin.cz/>

zaregistrován v centrální evidenci a je mu přidělena výdejna v jeho blízkém okolí. Přímo v místě dotyčný předloží potvrzení nároku na potravinovou pomoc a převezme si balíček potravinové pomoci. Potravinové banky připravují balíčky z aktuálně dostupných potravin, s přihlédnutím k příjemci pomoci, například do balíčku přidají dětskou výživu pro rodiny s malými dětmi. Pomoc čerpají hlavně rodiče samoživitelé, vícečetné rodiny, děti a mladiství v nepříznivé životní situaci, senioři, invalidé a další sociálně vyloučené osoby nebo osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách. Potravinové banky neurčují potřebnost lidí, ale starají se o efektivní distribuci pomoci. V průběhu projektu bude obsah balíčků, počet podpořených osob a výběr výdejního místa reagovat na situaci v regionu a na kapacity regionální potravinové banky. Projekt výdejen přináší pro osoby všech cílových skupin hlavně rychlé, efektivní a bezpečné poskytnutí potravinové pomoci, bez nutnosti využívání sociálních služeb. Projekt je spolufinancován Evropskou unií.⁶²

Rozvoj kapacit logistického centra České federace potravinových bank

K rozšiřování a zefektivňování pomoci a zkvalitňování služeb, je třeba rozšiřovat, navyšovat a modernizovat skladovací i dopravní kapacity, získání technického vybavení na údržbu skladovacích hal i prostor areálu, zvýšení požárního zabezpečení a postupný přechod na elektromobilitu. Projekt zahrnuje následující aktivity, například stavbu nové nakládací rampy, zvyšující bezpečnost při pohybu manipulační techniky a zefektivnění manipulace se zachráněnými potravinami, nově instalované mrazící a chladící boxy navyšující skladovací kapacitu pro mražené a chlazené potraviny, pořízený podlahový mycí stroj, sloužící k udržování čistoty a hygieny skladovacích prostor, instalace 3 nabíjecích míst pro elektromobily a pořízení dvou nových dodávek s elektrickým pohonem, instalovaný požární vodovod sloužící k zajištění požární ochrany v areálu a je napojen na hasicí hydranty v halách, atd. Projekt je spolufinancován Evropskou unií.⁶³

⁶² POTRAVINOVÉ BANKY. *Výdejny potravinových bank* [online]. [cit. 2024-01-22]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/projekt/vydejny-potravinovych-bank-v-cr>

⁶³ POTRAVINOVÉ BANKY. *Rozvoj kapacit Logistického centra ČFPB* [online]. [cit. 2024-01-22]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/projekt/rozvoj-kapacit-logistickeho-centra-cfpb>

5 Návrh plánu nezbytných dodávek pro území Prahy 4

V této kapitole se pokusím vytvořit návrh plánu nezbytných dodávek potravin pro území městské části Praha 4, které je na úrovni obce s rozšířenou působností. Hlavně se zaměřím na to, jaké potraviny by měly být v případě krizové situace dodány pro obyvatelstvo Prahy 4, jejich množství a jakým způsobem by to mělo být řešeno. Nejde mi tedy o sestavení plánu nezbytných dodávek jako takového, ale spíše o část nezbytných dodávek, které bude potřeba zajistit pro obyvatelstvo. Zároveň nevycházím z konkrétních krizových situací, ale počítám se scénářem, kdy jídlo nebude vůbec dostupné „obvyklým“ způsobem (nebude možné si dojet na nákup, protože potraviny nebudou) a zodpovědnost za dodávky potravin bude mít stát.

Tento scénář působí skoro až katastroficky a velice se liší od více pravděpodobných situací, kdy potravinovou pomoc potřebuje „jen“ několik desítek lidí, postižených konkrétní mimořádnou událostí/krizovou situací. Hlavní rozdíl je v tom, že při úplném nedostatku jídla bude potřeba ohromné množství potravin, přičemž se velmi pravděpodobně budeme muset omezit jen na ty nejzákladnější potraviny a stát nebude schopen zajistit plnohodnotnou stravu obyvatelstvu (budeme rádi, že máme vůbec co jíst), kdežto v případech pomoci např. pro evakuované se dostatečné množství kvalitních potravin zajistit dá. Prvním krokem k vytvoření návrhu je analýza území Prahy 4.

5.1 Analýza území městské části Praha 4

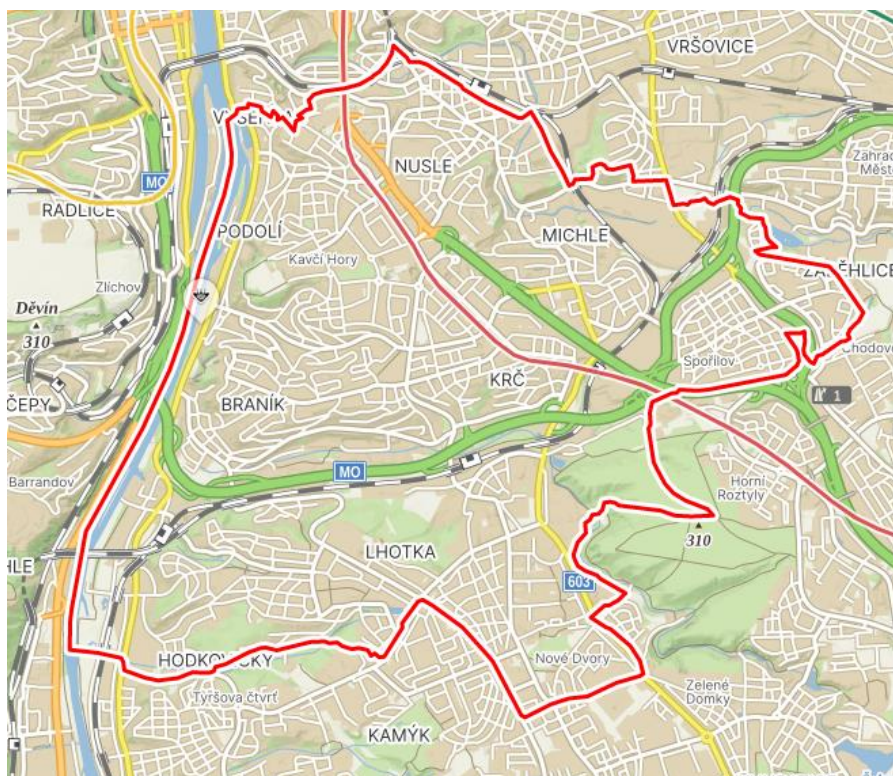
Městská část Praha 4 je nejlidnatější městskou částí v Praze se 134 151 obyvateli k červnu 2023.⁶⁴ Odpovědnost za bezpečnost obyvatelstva má nyní starosta Ondřej Kubín (zvolený ke dni 9. 11. 2022).⁶⁵ Rozloha území je 2 419 ha (24,19 km²)⁶⁶ a hustota zalidnění se pohybuje v rozmezí 5 000-11 453 na km².⁶⁷

⁶⁴ ČSÚ. *Pohyb obyvatelstva v hl. m. Praze v 1. pololetí 2023* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/pohyb-obyvatelstva-v-hl-m-praze-v-1-pololeti-2023>

⁶⁵ MČ PRAHA 4. *Zastupitelstvo městské části* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.praha4.cz/Starostou-Prahy-4-je-Ondrej-Kubin.html>

⁶⁶ PORTÁL HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY. *Mapa městských částí* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/mestske_casti/index.html

⁶⁷ ČSÚ. *Hustota zalidnění v městských částech Prahy* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu-hl-m-praha-analyza-vysledku-2021>

Obrázek č. 5: mapa městské části Praha 4⁶⁸

Na obrázku č. 5 můžeme vidět, že území Prahy 4 je až na pár výjimek zastavené území, které je ještě navíc z velké části pokryto sídlišti s panelovými domy, tedy se spoustou lidí žijící pohromadě. Pro vytvoření plánu nezbytných dodávek se tedy kromě otázky co za potraviny zajistit a jaké jejich množství zajistit, také otázka jakým způsobem by měly být zajištěny.

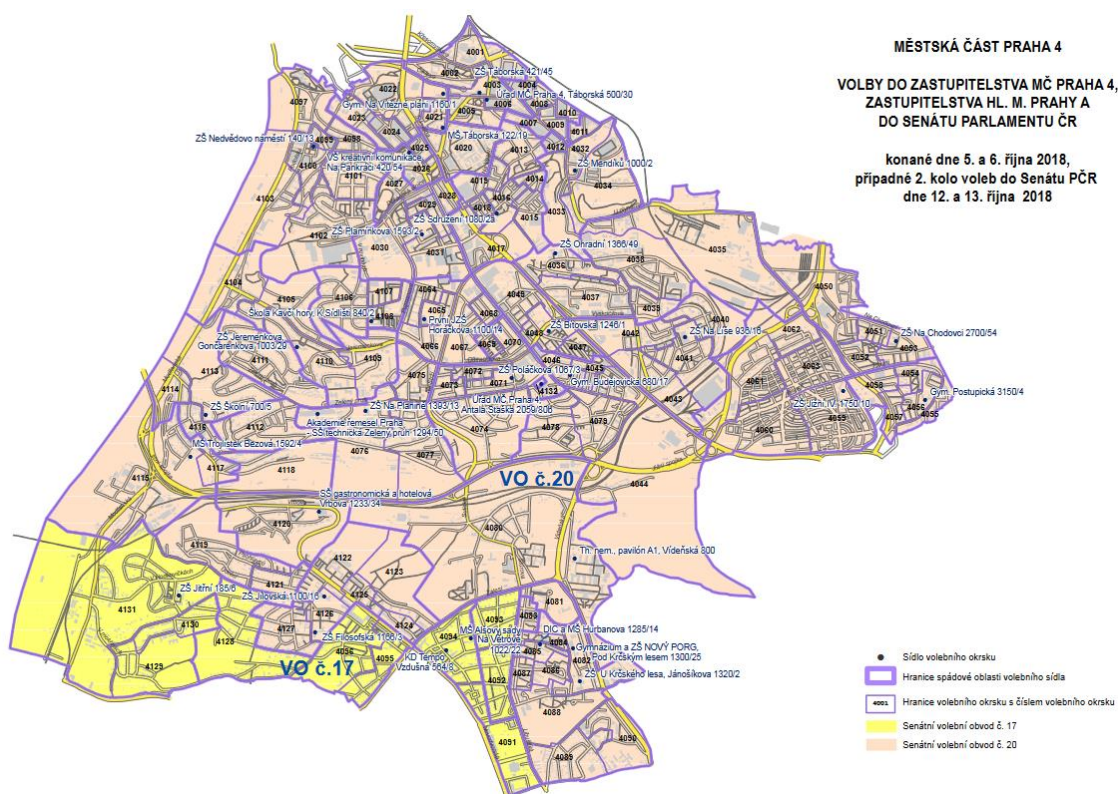
5.2 Způsob zajištění dodávek potravin

Předpokládám, že situace bude natolik vážná, že potraviny budou muset být řešeny přidělovým systémem. „Odběrová místa potravin“ (kam budou potraviny dovezeny a poté přerozdělovány) by mohly kopírovat systém volebních okrsků. Systém je zaběhlý, funguje běžně v období voleb a je navržen tak, aby počet voličů v každém okrsku byl zhruba rovnoměrný, tedy nemělo by se stát, že v méně osídlené části území by byla přistavena stejná dodávka potravin pro 100 lidí a v jiné části pro 1 000 lidí. I příjem a přerozdělování by fungovalo

⁶⁸ *Mapy.cz* [online]. 1 cm = 800 m. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?source=quar&id=90&ds=1&x=14.4243582&y=50.0466314&z=13>

obdobně jako při volbách, člověk by přišel, nahlásil se, obdržel denní dávku potravin, zaevidoval se a odešel.

Také bude potřeba zajistit personál, který potraviny vydává a eviduje a také nejspíše zřídit oddělení, které bude mít na starost specifické požadavky (požadavky jen z vážných důvodů, alergie na lepek, dětská výživa,...). Oddělení speciálních požadavků by podle mého názoru měl zřídit úřad městské části, který by měl také za úkol vytvoření webových stránek s možností podat žádost elektronicky a pověřit několik úředníků, kteří to budou mít na starost. Personálu na výdejních staništích bude potřeba podstatně více a jejich nábor bude asi nejjednodušší přes inzeráty ve sdělovacích prostředcích, ideálně co nejdříve (pokud bude jasné, že potraviny dojdou).

Obrázek č. 6: mapa volebních okrsků městské části Praha 4⁶⁹

Pro účely potravinové bezpečnosti (jak jsem zamýšlel) je důležitá pouze legenda „Sídlo volebního okrsku“ a „Hranice spádové oblasti volebního sídla“ a pro evidenci mohou sloužit i čísla volebních okrsků.

⁶⁹ MČ Praha 4. *Mapa volebních okrsků městské části Prahy 4*. In: praha4.cz [online]. 08. 09. 2018. Dostupné z: <https://www.praha4.cz/file/HRn31/mapka-volebnich-okrsku-a-mistnosti-MC-P-4-2018.pdf> [cit. 2024-02-22].

5.3 Druh a množství potravin

Je potřeba si uvědomit, že při tomto scénáři bude krize natolik vážná, že potraviny budou velký problém i mimo území Prahy 4 a nelze se tak spolehnout na nějakou pomoc z ostatních regionů. Potravin bude opravdu málo, bude třeba ho rozdělovat velmi úsporně a dodávky by se měly skládat ze základních potravin. Podle mého názoru jako úplné minimum pro jednu osobu bez zvláštních požadavků by měla být čtvrtka chleba (250 g), těstoviny (250 g), masová konzerva, rýže (200 g) na den. Tyto potraviny by představovaly snídani, oběd a večeři, pouze v těch nejhorších případech, kdy opravdu nebude nic, čím by se dala strava doplnit. V případech kdy budou dostupné další dobře skladovatelné a trvanlivé potraviny jako sušené mléko, čaj, džemy, káva, různé konzervy, mražené maso, instantní polévky, trvanlivé salámy, sýry, nebo zemědělské produkty, které si budeme schopni jako Česká republika obstarat, by měly dodávky patřičným způsobem doplnit. Pro pracovníky IZS, kteří se aktivně podílejí na překonání krizové situace, by měly být dodávky potravin vydatnější.

Pokud bych tedy počítal pouze s minimální dodávkou z minulého odstavce, nezbytná dodávka by pro Prahu 4 na základě počtu obyvatel obsahovala 34 000 kg chleba (zaokrouhleně), 134 151 masových konzerv, 34 000 kg těstovin (zaokrouhleně) a 27 000 kg rýže (zaokrouhleně) na jeden den.

Při takovémto katastrofickém scénáři by bylo nutno zajistit ohromné množství potravin, přičemž se nabízí otázka, zda by vůbec celý systém zajišťování dodávek potravin zůstal funkční. To mě přivádí k poslední části mé práce, kde budu řešit „zásoby potravin domácností“. Vlastní zásoba potravin a alespoň částečná nezávislost na okolí, může totiž být tím nejlepším opatřením pro překonání krize.

6 Příprava na krizové situace a nedostatek potravin

V dnešní době, kdy chodíme nakupovat do supermarketů a denně vidíme plné regály různých potravin, se stává myšlenka nedostatku jídla skoro až nepředstavitelná. Málokdo si je vědom, že dostupnost potravin není samozřejmost a celý systém, díky kterému si můžeme dojít nakoupit to, na co máme zrovna chuť, je vlastně velmi „křehký“. Zásobování je složeno ze spousty činností, z nichž každá může zkolabovat a tím způsobit dominový efekt, který může narušit celý systém. Epidemie, výpadek proudu, dopravní kolaps, finanční krize, nedostatek pohonných hmot a spousta dalších činitelů může způsobit, že najednou budou regály v obchodech prázdné.

Přitom ani krizová situace nemusí být tolik závažná, aby reálně nebylo co jíst, ovšem panika, která začíná v počátku kterékoliv potencionálně nebezpečné nebo pro lidi doposud neznámé krizové situace může způsobit nedostatek potravin a situaci mnohem více zhoršit. Můžeme si vzpomenout na úplné počátky Covidu, kdy u nás v České republice bylo prvních pár nakažených a lidé se začali hromadně zásobit nejen potravinami, na což supermarketky prostě nemohly být připravené. Přestože byl tenkrát v supermarketech pořád dostatek potravin, lidé začali panikařit, nakupovat potraviny a vytvářet si vlastní zásoby a tím spustili řetězovou reakci, která postupně strhávala k nákupům zásob další a další lidi. Nemluvě o tom, že paniku může spustit i vlna různých hoaxů, vlastně i normálních článků a reportáží, které si každý může vyložit po svém a udělat si z nich vlastní závěry. Naštěstí tehdy situace nebyla natolik vážná, aby potraviny zmizely z regálů úplně, ovšem každá krizová situace bude specifická a v případě narušení zásobování bude hromadné skupování potravin veliký problém, který by musel být usměrněn nějakými opatřeními, a ani tehdy nemusejí přinést úspěch.

Tudíž se nabízí otázka, zda neučinit nějaká preventivní opatření, abychom se co možná nejvíce vyvarovali právě panice a hromadnému nakupování v nejhorších chvílích a posílili alespoň částečnou nezávislost domácností při vzniku nedostatku potravin. Každá domácnost by měla mít alespoň nějaké zásoby potravin a nevracet se domů k „prázdné lednici“. Mít zásobu trvanlivých

potravin není vůbec na škodu. Zásoba potravin je v podstatě investice, která se jen stěží může nevyplatit, muselo by se stát něco, co by zásobu znehodnotilo (požár, zatopený sklep). Na druhou stranu přináší zásoba pocit jistoty a bezpečí, pokud by přišla krize, byli bychom připraveni. Navíc pokud by po několika letech měla trvanlivost potravin vypršet, můžeme potraviny krátce předtím zkonzumovat a tak netratíme ani finančně, možná dokonce naopak, vzhledem k růstu cen. Ten nejdůležitější účel je ale co největší nezávislost na okolí v případě krize a právě tehdy se stává vlastní zásoba potravin něčím skoro až neocenitelným. Čím více lidí bude v kritických momentech adekvátně zásobených a nebude přispívat k panice, tím je větší šance krizi překonat co možná nejrychleji. Co se týče preventivních opatření, mám na mysli nějaké doporučení ze strany státu, jaké zásoby schraňovat, jaké množství a na kolik dní bez jídla bychom měli být připraveni.

Právě ve vzniku doporučení na tvorbu zásob vidím podobnost například s evakuačními zavazadly. Pokud zadáme na internetu „evakuační zavazadlo“ vyhledá se spousta stránek, které nám radí, co by mělo zavazadlo obsahovat, včetně oficiálních stránek Policie České republiky i Hasičského záchranného sboru České republiky. Dozvídáme se, že zavazadlo má obsahovat:

- Základní trvanlivé potraviny, hlavně konzervy, chléb a pitnou vodu
- Předměty denní potřeby, misku a příbor
- Osobní doklady, peníze, pojistné smlouvy a cennosti
- Přenosné rádio s bateriemi
- Toaletní a hygienické potřeby
- Léky a svítilnu
- Náhradní prádlo, oděv, obuv, pláštěnku, spací pytel
- Kapesní nůž, zápalky, šití a drobnosti⁷⁰

Mimo obsah zavazadla se dozvídáme i pár dalších informací, např. zásady opuštění bytu při evakuaci, co dělat když bude nařízena evakuace, atd. Informace a rady nejsou nijak složité a obsah stránky by se vešel na formát

⁷⁰ PČR. *Evakuace a evakuační zavazadlo* [online]. [cit. 2024-02-05]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/evakuace-a-evakuacni-zavazadlo.aspx>

papíru A4. Proč to vůbec zmiňuji, myslím, že není od věci vytvořit podobně jednoduše strukturované doporučení v rámci ochrany obyvatelstva, týkající se tvorby potravinových zásob pro domácnosti v případě krize. V následujících řádcích se budu věnovat tématům, které by se v doporučení měly objevit a zejména potravinám, které jsou vhodné pro skladování.

Zásad před výběrem potravin je několik. První, možná až zřejmou zásadou je kupovat pouze to, co nám chutná a co budeme schopni sníst. Zásoba, kterou bychom konzumovali s odporem, by byla k ničemu. Musíme být připraveni na variantu, že nebudeme mít možnost si cokoliv uvařit, tudíž alespoň dvě třetiny potravin by měly být konzumovatelné za studena. Potravin by měly být energeticky hodnotné, tedy obsahovat všechny nezbytné součásti pro normální fungování organismu, jako jsou bílkoviny, sacharidy, tuky, vitamíny, minerály a vlákninu. Máme v plánu pořizovat potraviny s co nejdelší dobou trvanlivosti, to jsou zejména takové, které obsahují minimum vody a přísad. Pokud si zásobu vytvoříme, měli bychom obsah průběžně konzumovat a znovu doplňovat, jednak abychom si zvykli na způsob stravování, a za druhé zároveň prodlužujeme trvanlivost potravin, tím že je obměníme. Při výběru potravin musíme zohlednit jak kvalitu, tak skladování. Ne každý má prostor na správné skladování, ale potraviny by se měly ideálně skladovat v chladu, suchu a temnu. Pokud máme malé děti, přizpůsobíme tomu část zásob. Nezapomínáme ani na potravu pro domácí mazlíčky. Při vytváření zásob bychom měli počítat s minimálním příjmem kalorií zhruba kolem 2 200 kcal/den pro jednu osobu. Denní energetický příjem se liší u každého jedince a každý si ho může vypočítat sám. Do výpočtů je nutné zahrnout i vyšší psychickou zátěž, která bude doprovázet krizovou situaci, takže je nutné připočítat pár set kalorií navíc (cca 300 kcal). Co se týče pitné vody, měli bychom počítat s 2 litry na den pro jednu osobu. Pokud víme, že budeme schopni si zajistit některé potraviny i za dobu krize, naše potravinová zásoba může být pochopitelně menší.⁷¹

Odhadnout dobu, na kterou si připravit zásoby není nic jednoduchého. Nevíme, jaká situace může nastat. Pro každého platí vlastní individuální

⁷¹ ŠMIKMÁTOR, Ferdinand. *Potom (konec světa jak ho známe)- praktická příručka pro přežití*. Brno: CPRESS, 2020. s. 114-115., ISBN 978-80-264-3191-6.

podmínky, hlavně v oblasti skladování potravin, proto si myslím, že doba, na kterou budeme zásoby potravin vytvářet, by se měla pohybovat od jednoho do dvou týdnů. Jinak řečeno, abychom vydrželi minimálně týden bez vnější pomoci. Minimálně jeden týden je myšlen pro lidi žijících v menších bytech, kteří musí být úsporní z hlediska prostoru. Ničemu nebrání ani skladování potravin na delší období, pokud na to máme kapacitu.

Co se týče konkrétních potravin, výběr je poměrně široký. Níže uvedené potraviny jsou vhodné pro vytvoření vlastní zásoby potravin. Při nákupu a tvorbě vlastních zásob potravin, za účelem přípravy na krizové situace, musíme vždy zkontrolovat trvanlivost každé potraviny.

Výrobky z obilovin

Při tvorbě vlastní potravinové zásoby můžeme začít s celozrnnými chleby (balenými a trvanlivými). Alternativní náhradou za chléb mohou být suchary, křehký chléb, nebo piškoty, které mohou udělat zásoby více rozmanité. Skladovat můžeme i obilné nebo ovesné vločky. Některé z výše uvedených potravin bychom měli zahrnout do naší vlastní zásoby potravin, myslím, že zejména k snídani nám poslouží jako výživný základ do nového dne.

Těstoviny, brambory a rýže

Myslím si, že těstoviny a rýže by měly spolu s chlebem (případně suchary apod.) být základem naší potravinové zásoby. Mohou být použity jako příloha ke spoustě chodům, jsou nenáročné na skladování a zejména bílá rýže patří k potravinám, které vydrží v zásobách nejdéle.⁷² Nevýhodou je pouze to, že musí být tepelně upravené. Rýži podobné potraviny jsou např. jáhly, slzovka, quinoa, pohanka, kroupy, bulgur nebo kuskus. Brambory jsou sice důležitou surovinou, bohužel u brambor je nutné správné skladování, což pro lidi z měst v bytových domech častokrát není dosažitelné. Pro skladování brambor je ideální stálá teplota kolem 5°C, úplná tma a vlhkost kolem 90%.⁷³

⁷² ŠMIKMÁTOR, Ferdinand. *Potom (konec světa jak ho známe)- praktická příručka pro přežití*. Brno: CPRESS, 2020. s. 120., ISBN 978-80-264-3191-6.

⁷³ ŠMIKMÁTOR, Ferdinand. *Potom (konec světa jak ho známe)- praktická příručka pro přežití*. Brno: CPRESS, 2020. s. 119., ISBN 978-80-264-3191-6.

Ovoce a zelenina

Do vlastních zásob potravin bychom měli zahrnout i ovoce a zeleninu. Výběr konzervované zeleniny je poměrně velký. Můžeme použít fazole v konzervách, hrách v konzervách, mrkve v konzervách, kukuřici v konzervách, kysané nebo červené zelí v konzervách, kyselé okurky v konzervách, červenou řepu v konzervách, houby v konzervách, nebo i různé směsice zeleniny v konzervách (hrách s kukuřicí, atd.). Můžeme použít také vlastní zavařeniny všeho druhu. Konzervovaná rajčata ve formě kečupu, rajského protlaku nebo jiných omáček mohou být vítaným zpestřením.

Podobně jako u zeleniny je velký výběr i u konzervovaného ovoce. Existuje mnoho různých druhů kompotů, např. hrušky v konzervách, mandarinky v konzervách, meruňky v konzervách, jahody v konzervách, ananas v konzervách, třešně v konzervách, atd. Ovoce můžeme uchovávat i v sušené podobě jako sušené švestky, rozinky, sušená jablka a další, nebo ovoce ve formě marmelád a džemů nebo přesnídávek pro děti.

Nápoje

Při vytváření zásob rozhodně nemůžeme zapomenout na balenou vodu. Bez vody rozhodně nevydřžeme, ideálně bychom měli počítat s dvěma litry vody na den pro jednoho člověka. Mnoho lidí potřebuje k „dennímu provozu“ kávu nebo čaj. Čaje i třeba instantní káva mají dlouhou trvanlivost a můžeme je skladovat. To samé platí pro kakao. Do zásoby můžeme zahrnout správně skladované červené i bílé víno nebo lihoviny, které v přiměřeném množství mohou mít pozitivní účinky na organismus, nebo mohou být použity na vaření, ale zda je skladovat záleží na preferencích a užitku každého z nás. Abychom nepili pouze čistou vodu, můžeme mít v zásobách umělá dochucovadla jako šumivé tablety, různé vitamíny a minerály, limonády v prášku, šťávy a sirupy. Pro zlepšení nálady i pro vysoký obsah cukru můžeme využít např. cocacolu a podobné nápoje. CocaCola a podobné nápoje mají kratší trvanlivost než většina uvedených nápojů, a to v řádech měsíců.

Mléko a mléčné výrobky

Jako náhradu mléka můžeme použít mléko sušené, které vydrží i déle než dva roky⁷⁴. Existují sýry v konzervách s vyšší trvanlivostí (až 10 let od data výroby), které můžeme použít do našich zásob. O jiných sýrech asi nemá cenu uvažovat, pokud bychom vyloženě nechtěli skladovat zrající bochníky sýra, které sice vydrží několik let, ovšem při porušení obalu se jejich trvanlivost rapidně snižuje a uchovávat je speciálně jen pro případ nouze, ještě k tomu v bytě, podle mého názoru nemá moc smysl. Ještě se můžeme zastavit u výrobků z mléka v kondenzované podobě, známější jako Salko, Jesenka, apod., ale zde, pokud je chceme přidat do našich zásob, musíme hlídat datum spotřeby, které se pohybuje v řádech měsíců.

Maso a ryby

Maso a ryby v konzervách, konkrétně tuňák, sardinky, hovězí maso, vepřové maso, párky, klobásy, atd., by podle mého názoru neměli chybět v žádných zásobách. Jedna konzerva se v uvozovkách rovná jednomu hlavnímu jídlu a dokáže nasytit, o to více pokud si k tomu uděláme těstoviny nebo rýži. U masa v konzervách je důležitá opatrnost a jejich trvanlivosti bychom měli věnovat nejvyšší pozornost. Může dojít k rozšíření bakterií (*Clostridium botulinum*), a konzumaci zkažených konzerv může mít za následek otravu s následkem smrti.⁷⁵ Do zásob můžeme použít i sušené maso.

Další potraviny

Mezi další potraviny vhodné ke skladování, které můžeme zahrnout do vlastní zásoby, patří olej (u nás nejčastěji řepkový, slunečnicový nebo olivový), ocet, sůl, pepř a další koření, cukr, med, čokoláda, bramborový nebo kukuřičný škrob, mouka, instantní polévky, sušená bramborová kaše, ořechy a semena, paštiky, sušenky, slané i sladké pochutiny (bonbóny, tyčinky,...) a hotová jídla.

⁷⁴ ŠMIKMÁTOR, Ferdinand. *Potom (konec světa jak ho známe)- praktická příručka pro přežití*. Brno: CPRESS, 2020. s. 121., ISBN 978-80-264-3191-6.

⁷⁵ ŠMIKMÁTOR, Ferdinand. *Potom (konec světa jak ho známe)- praktická příručka pro přežití*. Brno: CPRESS, 2020. s. 122., ISBN 978-80-264-3191-6.

Potraviny jako cukr, sůl, mouka, koření, olej a ocet běžně používáme v kuchyni a také je pravidelně doplňujeme, proto myslím, že nakupovat jich zbytečně velké množství vyloženě do zásob pro krizové situace nemá smysl. Ostatní jmenované potraviny mohou být vhodnými doplňky naší potravinové zásoby. Pro usnadnění výběru potravin, můžeme do naší zásoby zahrnout i hotová jídla v konzervách a snadno si tak naplánovat např. obědy a večeře.

6.1 Návrh vlastní potravinové zásoby

Návrh potravinové zásoby na jeden týden pro jednu osobu podle mých preferencí, který jsem vytvořil, může sloužit jako vzorový příklad. V návrhu počítám, že denní limit kalorií by se měl pohybovat kolem 2 200 kcal. Pro výpočty kalorií jsem použil kalorické tabulky.⁷⁶

⁷⁶ KALORICKÉ TABULKY. *Kalorické tabulky* [online]. [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <https://www.kaloricketabulky.cz/>

Tabulka č. 1: návrh vlastní potravinové zásoby na 1. a 2. den

1. den	potraviny	množství	kcal
snídaně	trvanlivý chléb	150 g	300
	jahodová marmeláda	50 g	129
	sušené mléko	27,5 g	136
oběd	vepřové maso z konzervy	400 g	888
	těstoviny	150 g	236
večeře	fazole z konzervy	215 g	212
ostatní (přes den)	hruškový kompot	400 g	347
celkem	-	-	2248
2. den			
snídaně	trvanlivý chléb	150 g	300
	meruňková marmeláda	50 g	129
	sušené mléko	27,5 g	136
oběd	těstoviny	200 g	314
	rajčatová omáčka	200 g	96
večeře	tuňák v konzervě	200 g	202
	trvanlivý chléb	150 g	300
ostatní (přes den)	čokoláda	150 g	793
celkem	-	-	2270

Zdroj: (vlastní)

Tabulka č. 2: návrh vlastní potravinové zásoby na 3., 4. a 5. den

3. den	potraviny	množství	kcal
snídaně	suchary	140 g	567
	jahodová marmeláda	40 g	103
oběd	čočka	150 g	150
	kyselé okurky	300 g	85
večeře	fazole z konzervy	215 g	212
	trvanlivý chléb	150 g	300
ostatní (přes den)	kukuřice v konzervě	340 g	246
	gumové bonbóny	175 g	607
celkem	-	-	2270
4. den			
snídaně	ovesné vločky	80 g	320
	med + rozinky	15 g + 10 g	83
	sušené mléko	27,5 g	136
oběd	segedínský guláš	400 g	378
	trvanlivý chléb	150 g	300
večeře	čočka	150 g	150
	kyselé okurky	300 g	85
ostatní (přes den)	suchary	140 g	567
	meruňková marmeláda	40 g	129
celkem	-	-	2148
5. den			
snídaně	ovesné vločky	80 g	320
	med + rozinky	15 g + 10 g	83
	sušené mléko	27,5 g	136
oběd	tuňák v konzervě	200 g	202
	ryže bílá	100 g	126
	kukuřice v konzervě	340 g	246
večeře	sardinky v konzervě	125 g	220
	trvanlivý chléb	150 g	300
ostatní (přes den)	slané tyčinky	80 g	323
	meruňkový kompot	400 g	338
celkem	-	-	2294

Zdroj: (vlastní)

Tabulka č. 3: návrh vlastní potravinové zásoby na 6. a 7. den

6. den	potraviny	množství	kcal
snídaně	piškoty	120 g	470
oběd	těstoviny	150 g	236
	rajčatová omáčka	200 g	96
	kukuřice v konzervě	340 g	246
	hrášek v konzervě	340 g	172
večeře	utopenci	140 g	265
	trvanlivý chléb	150 g	300
ostatní (přes den)	čokoláda	75 g	397
celkem	-	-	2182
7. den			
snídaně	ovesné vločky	80 g	320
	med + rozinky	15 g + 10 g	83
	sušené mléko	27,5 g	136
oběd	vepřové maso v konzervě	400	888
	rýže bílá	100 g	126
večeře	utopenci	140 g	265
	trvanlivý chléb	150 g	300
ostatní (přes den)	čokoláda	75 g	397
celkem	-	-	2515

Zdroj: (vlastní)

Gramáž a hodnoty kalorií se mohou lišit v závislosti na druhu produktu. Jako dominantní potravinu považuji trvanlivý chléb, protože poskytuje dobrý energetický základ, může být přílohou k mnoha potravinám (hlavně masu v konzervách) a na rozdíl třeba od těstovin a rýže se dá konzumovat za studena, bez nutnosti vaření. Alternativou baleného trvanlivého chleba může být i chléb domácí. Pokud bychom si chtěli dělat domácí chléb, musíme do zásoby přidat sušené droždí a hladkou mouku (obě suroviny vhodné do zásoby).

Mnou zmíněné konzervy, marmelády, kompoty a omáčky, mohou být vyměněné za obdobné produkty (segedínský guláš za obyčejný, meruňková marmeláda za pomerančovou, atd.) a na výsledné energetické dávce výrazně neubude.

Tabulka č. 4: návrh vlastní potravinové zásoby- seznam všech potravin

Potraviny celkem- seznam	zbytek
trvanlivý chléb 1 200 g (2-3 balení)	
1 balení slaných tyčinek 250 g	zbytek 2/3
1 balení piškotů 120 g	
sušené mléko 138 g (1 balení)	zbytek 1/2
2x vepřové maso v konzervě	
těstoviny 500 g (1 balení)	
1 konzerva fazolí 430 g	
1 hruškový kompot	
1 meruňkový kompot	
1 rajčatová omáčka 400 g	
2x tuňák v konzervě	
2x tabulka čokolády 150 g	
2x balení sucharů 140 g	
1 balení čočky 500g	zbytek 1/3
1 kyselá okurky	
3x kukuřice v konzervě	
1 balení gumových bonbónů	
1 balení ovesných vloček 500 g	zbytek 1/2
1 balení rozinek	
med	
1 segedínský guláš v konzervě	
rýže bílá	
1 konzerva sardinek	
1 jahodová marmeláda	zbytek 2/3
1 meruňková marmeláda	zbytek 2/3
1 hrášek v konzervě	
1 sklenice utopenců 680 ml	
ocet	
zelený čaj	
černý čaj	
cukr	
sůl	
2 balíky balených vod po šesti (2 l)	

Zdroj: (vlastní)

V tabulce č. 4 jsem modře vyznačil potraviny vyloženě určené pro vlastní zásobu potravin. Nezvýrazněné potraviny totiž běžně konzumujeme (někdy i zvýrazněné) a častokrát jsou součástí našich kuchyní, nebo by měly být (cukr, sůl, rýže, těstoviny, ocet). Právě tyto potraviny doplňujeme v rámci „běžného režimu“ a nemusí tak být určené přímo do zásob potravin, i přesto že se bez nich těžko obejdeme. Chci tím říct, že můžeme samostatně skladovat modře zvýrazněné potraviny a moc si jich nevšímat (čas od času bychom je měli obměňovat, udržovat) a nezvýrazněné potraviny mohou být součástí „běžné kuchyně“, akorát si musíme hlídat, abychom jich měli vždy dostatek.

Tabulky jsem se snažil sestavovat tak, aby po porušení balení při otevření dané potraviny byl co možná nejmenší její zbytek (aby potravina nezůstávala otevřená a co nejrychleji se zkonsumovala), a zároveň aby bylo jídlo rozmanité. Při sestavování tabulky jsem se nevyhnul 100% konzumaci všech načatých potravin, ale myslím si, že zbytky při dodržení všech tabulek nejsou nijak hrozné a v takovémto množství nevadí, možná i naopak.

V tabulce č. 4, respektive na jejím konci, jsem ještě oddělil potraviny, které jsem nezahrnul v předchozích tabulkách č. 1-3, ale při nákupu na ně nesmíme zapomenout, zejména na ocet (na přípravu čočky) a balenou vodu, která by měla ideálně odpovídat 2 litrům na osobu na den. V tabulce č. 4 uvádím 2 balíky po šesti dvoulitrových vodách, což je téměř dvojnásobek limitu 2l/den, ale bez vody se v žádném případě neobejdeme a pokud na to máme kapacitu, neuškodí mít rezervu o něco větší.

Závěr

Mým cílem bakalářské práce bylo analyzovat přípravu a procesy, kterými je zajišťována potravinová bezpečnost v České republice. Myslím si, že problematika plánování nezbytných dodávek a poté vyžadování věcných zdrojů za krizové situace je zpracována velmi dobře, alespoň v rovině přípravy. V praxi mohou nastat situace, na které se jen stěží můžeme připravit, ale současný systém zajišťování nezbytných dodávek má podle mého názoru potenciál k efektivnímu překonání krizových situací.

V čem vidím prostor pro zlepšení je zásoba potravin Správy státních hmotných rezerv. Zásoba potravin na 1,3 dne mi přijde nedostačující, ovšem nic není černobílé a musíme na problém nahlížet z více úhlů. Vytváření zásoby potravin stojí peníze a je nutné si položit otázku jak je nejlépe investovat. Na rozdíl např. od ropy a ropných produktů, které musíme skladovat, protože jsme závislí na dovozu ropy, v zemědělství jsme na tom o poznání lépe. Takže v celku logicky bude spíše panovat názor, že většina prostředků by měla jít spíše na rozšíření zásob ropy, s čímž se sice dá souhlasit, ovšem neměli bychom potravinovou bezpečnost úplně zanedbávat, jelikož nikdy nevíme, co se může přihodit a bez potravin se opravdu neobejdeme. Proto si myslím, že by se zásoba potravin Správy státních hmotných rezerv měla navýšit. Prvním krokem bych viděl cíl, abychom se dostali na zásoby potravin dostačující na 3 dny fungování státu, s výhledem na 7 dní a dlouhodobě až na 10 dní.

Dále jsem se v práci věnoval vytvoření návrhu plánu nezbytných dodávek, tedy spíše co, kolik a jakým způsobem zajistit. Při tvorbě plánu nezbytných dodávek jsem uvažoval až skoro o katastrofických scénářích, kdy potraviny budou nedostupné a díky tomu jsem začal přemýšlet, jak by se takovému stavu dalo předcházet. Tyto úvahy mě dovedly až do bodu, kdy jsem se začal zamýšlet nad opatřeními, které by mohly pomoci. Dospěl jsem k závěru, že by účinným opatřením mohlo být doporučení na tvorbu vlastních potravinových zásob pro domácnosti, čímž by se podpořila jejich částečná nezávislost v tomto ohledu a v případě krize by následky mohly být o poznání menší. Opatření jsem připodobnil k evakuačnímu zavazadlu, kdy oficiální stránky HZS nebo PČR radí,

co všechno by mělo být obsahem evakuačního zavazadla a jak se v případě evakuace chovat a myslím si, že doporučení tvorby potravinové zásoby by mohlo mít podobnou strukturu. V rámci úvah o vlastní potravinové zásobě jsem vytvořil modelový příklad vlastní zásoby potravin, která obsahuje trvanlivé potraviny, které jsou vhodné ke skladování, s výpočty kalorických hodnot jednotlivých potravin v rámci jednoho dne. Potraviny v tabulkách jsou čistě podle mých preferencí, ačkoliv jsem se v práci zabýval i dalšími vhodnými potravinami. Myslím si, že pokud by mělo doporučení vzniknout, mělo by se skládat minimálně ze seznamu vhodných trvanlivých potravin a z konkrétního příkladu ideálně na týden (seznam + tabulka).

Závěrem bych řekl, že právě doporučení vytvoření vlastní potravinové zásoby může být poměrně účinné, i kdyby si z něj vzala příklad každá desátá domácnost. Jeho vytvoření nebude tak náročné, ani velkým zásahem do rozpočtu. Z těchto důvodů si myslím, že by toto opatření mohlo být vhodným pro zlepšení potravinové bezpečnosti České republiky.

Seznam použité literatury

Monografie

[1] HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-450-2

[2] ŠMIKMÁTOR, Ferdinand. *Potom (konec světa jak ho známe)- praktická příručka pro přežití*. Brno: CPress, 2020. ISBN 978-80-264-3191-6.

Zákonná úprava

[3] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

[4] Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

[5] Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv

[6] Vyhláška č. 498/2000 Sb., Vyhláška SSHR o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy

Webové stránky a elektronické zdroje

[7] ČSÚ. *Hustota zalidnění v městských částech Prahy* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu-hl-m-praha-analyza-vysledku-2021>

[8] ČSÚ. *Pohyb obyvatelstva v hl. m. Praze v 1. pololetí 2023* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/pohyb-obyvatelstva-v-hl-m-praze-v-1-pololetí-2023>

[9] HZS ČR. *Výchova a vzdělávání obyvatelstva* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/nejcastejsi-otazky.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

- [10] IDNES.CZ. *Stát si zarezervuje stádo krav či potraviny, schválila vláda nový systém* [online]. [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/statni-hmotne-rezervy-stado-zive-konzervy-statni-kasa-uspory-ministerstva.A230227_100303_domaci_vank
- [11] KALORICKÉ TABULKY. *Kalorické tabulky* [online]. [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <https://www.kaloricketabulky.cz/>
- [12] MČ PRAHA 4. *Zastupitelstvo městské části* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.praha4.cz/Starostou-Prahy-4-je-Ondrej-Kubin.html>
- [13] MVČR. *Civilní zdroje* [online]. [cit. 2024-01-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/civilni-zdroje.aspx>
- [14] MVČR. *Krizový stav* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/krizovy-stav.aspx>
- [15] MVČR. *Nezbytná dodávka* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/nezbytna-dodavka.aspx>
- [16] PBOV. *O spolku* [online]. [cit. 2024-01-20]. Dostupné z: <http://pbov.cz/o-spolku>
- [17] PČR. *Evakuace a evakuační zavazadlo* [online]. [cit. 2024-02-05]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/evakuace-a-evakuacni-zavazadlo.aspx>
- [18] PORTÁL HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY. *Mapa městských částí* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/mestske_casti/index.html
- [19] POTRAVINOVÉ BANKY. *Bojujeme proti plýtvání a hladu* [online]. [cit. 2024-01-19]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz>
- [20] POTRAVINOVÉ BANKY. *Naše činnost* [online]. [cit. 2024-01-19]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/nase-cinnost>
- [21] POTRAVINOVÉ BANKY. *Rozvoj kapacit Logistického centra ČFPB* [online]. [cit. 2024-01-22]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/projekt/rozvoj-kapacit-logistickeho-centra-cfpb>

- [22] POTRAVINOVÉ BANKY. *Výdejny potravinových bank* [online]. [cit. 2024-01-22]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/projekt/vydejny-potravinovych-bank-v-cr>
- [23] PRIMA ZOOM. *Jak dlouho vydrží lidské tělo bez jídla, vody a spánku?* [online]. [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://zoom.iprima.cz/zajimavosti/preziti-cloveka-bez-jidla-vody-spanku>
- [24] SBÍRKA POTRAVIN. *Podzimní kolo sbírky* [online]. [cit. 2024-01-20]. Dostupné z: <https://www.sbirkapotravin.cz/>
- [25] SSHR. *Hmotné rezervy* [online]. [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/statni-hmotne-rezervy-shr/hmotne-rezervy-hr/>
- [26] SSHR. *Informační podpora HOPKS* [online]. [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/informacni-podpora-zajistovani-vecnych-zdroju-2/>
- [27] SSHR. *Informační web aplikace Krizdata* [online]. [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: <https://www.krizdata.cz/>
- [28] SSHR. *Informační web Kiskan* [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://www.kiskan.cz/>
- [29] SSHR. *Informační web IS Argis* [online]. [cit. 2024-01-29]. Dostupné z: <https://www.argis.cz/zakladni-informace/>
- [30] SSHR. *Informační web systému Krizkom* [online]. [cit. 2024-01-31]. Dostupné z: <https://www.krizkom.cz>
- [31] SSHR. *Krajské úřady* [online]. [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/pusobnost-organu-pri-zajistovani-vecnych-zdroju/krajske-urady-ku/>
- [32] SSHR. *Mobilizační rezervy* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/statni-hmotne-rezervy-shr/mobilizacni-rezervy-mr/>

[33] SSHR. *Plán vytváření a udržování SHR* [online]. [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/plan-vytvareni-a-udrzovani-shr/>

[34] SSHR. *Pohotovostní zásoby* [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/statni-hmotne-rezervy-shr/pohotovostni-zasoby-pz/>

[35] SSHR. *Potravinová bezpečnost* [online]. [cit. 2024-01-08]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnost/potravinova-bezpecnost/>

[36] SSHR. *Působnost SSHR* [online]. [cit. 2023-12-03]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/o-nas/pusobnost-sshr/>

[37] SSHR. *SSHR: Další pomoc pro Ukrajinu. Tentokrát jde o trvanlivé potraviny* [online]. [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/aktuality/sshr-dalsi-pomoc-pro-ukrajinu-tentokrat-jde-o-trvanlive-potraviny/>

[38] THE WORLD BANK. *What is food security* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/brief/food-security-update/what-is-food-security>

Ostatní zdroje

[39] Metodika pro vyžadování věcných zdrojů

[40] Charta Evropské federace potravinových bank- FEBA

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek č. 1: SSHR. *Humanitární pomoc na Ukrajinu*. In. sshr.cz [online]. 11. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/aktuality/sshr-dalsi-pomoc-pro-ukrajinu-tentokrat-jde-o-trvanlive-potravinu> [cit. 2024-01-25].

Obrázek č. 2: SSHR. *Přepravník vody*. In. sshr.cz [online]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/nouzove-hospodarstvi-nh/> [cit. 2024-01-27].

Obrázek č. 3: SSHR. *Číselník nezbytných dodávek k 1. 2. 2020, část zahrnující potraviny*. In: Argis.cz [online]. Dostupné z: https://www.argis.cz/wp-content/uploads/2020/06/CND-1_2_2020.pdf [cit. 2024-01-29].

Obrázek č. 4: SSHR. *Funkční schéma informačních systémů pro podporu HOPKS*. In: hopks.cz [online]. 13. 06. 2018. Dostupné z: <https://www.hopks.cz/> [cit. 2024-02-1].

Obrázek č. 5: *Mapy.cz* [online]. 1 cm = 800 m. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?source=quar&id=90&ds=1&x=14.4243582&y=50.0466314&z=13>

Obrázek č. 6: MČ Praha 4. *Mapa volebních okrsků městské části Prahy 4*. In: praha4.cz [online]. 08. 09. 2018. Dostupné z: <https://www.praha4.cz/file/HRn31/mapka-volebnich-okrsku-a-mistnosti-MC-P-4-2018.pdf> [cit. 2024-02-22].

Tabulka č. 1: návrh vlastní potravinové zásoby na 1. a 2. den; Zdroj: (vlastní)

Tabulka č. 2: návrh vlastní potravinové zásoby na 3., 4. a 5. den; Zdroj: (vlastní)

Tabulka č. 3: návrh vlastní potravinové zásoby na 6. a 7. den; Zdroj: (vlastní)

Tabulka č. 4: návrh vlastní potravinové zásoby- seznam všech potravin; Zdroj: (vlastní)

Seznam zkratk

IZS- integrovaný záchranný systém

SSHR- správa státních hmotných rezerv

ORP- obec s rozšířenou působností

HZS- Hasičský záchranný sbor

ÚSÚ- ústřední správní úřad

ÚKŠ- Ústřední krizový štáb

ND- nezbytná dodávka

DND- dodavatel nezbytné dodávky

HOPKS- hospodářská opatření pro krizové stavy

PČR- Policie České republiky